

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra českého jazyka

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Specifika slovní zásoby v českých rockových písních

Lexical specific features of Czech rock songs

Pavína Žalmanová

Vedoucí práce: PhDr. Ladislav Janovec, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Český jazyk se zaměřením na vzdělávání – Německý jazyk se zaměřením na vzdělávání

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Specifika slovní zásoby v českých rockových písních vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že tištěná verze je plně totožná s verzí elektronickou

V Praze, dne 7. 4. 2018

.....

podpis

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu doktoru Ladislavu Janovcovi za velice přínosné rady, trpělivost a za spolehlivé vedení mé práce.

ANOTACE

Tématem této bakalářské práce je analýza slovní zásoby českých rockových písní, konkrétně hudební skupiny Kabát. Největší část zkoumaných textů tvoří frazémy, propria a vulgarismy, proto jsou zde rozebírány konkrétně tyto oblasti. Propria a frazémy jsou pak rozdělené do skupin podle významu a funkce.

KLÍČOVÁ SLOVA

lexikologie, slovní zásoba, Kabát, rockové písně, texty písní, propria, frazeologie, vulgarismy

ANNOTATION

The objective of the thesis is a vocabulary analysis of lyrics of Czech rock bands, precisely music group Kabát. The major part of observed lyrics involves phrasemes, proper nouns and vulgarisms; therefore, these areas are particularly analysed. Propria and phrasemes are consequently divided in the groups according to their meaning and function.

KEYWORDS

lexicology, vocabulary, Kabát, rock songs, lyrics, proper nouns, phraseology, vulgarism

Obsah

1	Úvod	6
2	Metodologie.....	8
3	Frazeologie	10
3.1	Přirovnání.....	10
3.1.1	Lexikální varianty.....	10
3.1.2	Morfologické varianty	12
3.1.3	Kontaminační varianty	12
3.1.4	Autorské varianty	13
3.2	Výrazy neslovesné	16
3.2.1	Morfologické varianty	16
3.2.2	Lexikální varianty.....	16
3.2.3	Syntaktické varianty	17
3.2.4	Stylistické varianty	17
3.2.5	Kombinace.....	18
3.3	Výrazy slovesné.....	18
3.3.1	Morfologické varianty	18
3.3.2	Syntaktické varianty	20
3.3.3	Morfologicko-syntaktické varianty	20
3.3.4	Morfologicko-lexikální varianty	21
3.3.5	Další.....	23
3.4	Výrazy větné	23
3.4.1	Morfologické varianty	25
3.4.2	Lexikální varianty.....	25
3.4.3	Syntaktické varianty	26

3.4.4	Další.....	27
4	Propria	29
4.1	Antroponyma	29
4.1.1	Vlastní jména.....	29
4.1.2	Jména	32
4.1.3	Příjmení	35
4.1.4	Jména hudebních skupiny.....	37
4.1.5	Jména literárních a pohádkových postav.....	38
4.1.6	Jména inspirovaná westernem.....	41
4.1.7	Bůh	42
4.2	Toponyma	43
4.2.1	Názvy států	45
4.2.2	Názvy měst	46
4.3	Chrématonyma.....	47
4.3.1	Názvy alkoholických nápojů	47
4.3.2	Názvy institucí.....	49
4.3.3	Názvy aut.....	50
5	Vulgarismy	51
6	Závěr.....	53
7	Seznam použitých zdrojů.....	55
7.1	Seznam literatury	55
7.2	Internetové zdroje	56

1 Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá lexikálním rozbořem českých rockových písní. Toto téma je ale velice obsáhlé, a proto jsme se rozhodli slovní zásobu zkoumat v textech české hudební skupiny Kabát.

Skupina Kabát vznikla v Teplicích v roce 1983, ale na české hudební scéně působí aktivně až od roku 1989. Jejími členy jsou zpěvák Josef Vojtek, Tomáš Krulich, Radek „Hurvajs“ Hurčík a Milan Špalek, který občas společně s Otou Váňou píše texty písní. V tomto složení funguje skupina už téměř 25 let. Na začátku své tvorby mohl být její styl považován za trashmetal, později se hudebníci začali orientovat spíše na klasický rock, popřípadě hard rock.

Písně lze rozdělit na několik skupin podle motivů a témat. Jednou skupinou jsou písně složené na základě zájmů nebo koníčků členů kapely, jako např. *Corrida*, protože Španělsko je jedním z oblíbených míst některých členů. Další skupinou jsou písně, které bych nazvala „protestsongy“, v nichž se objevuje značná kritika okolního světa, takže texty jsou stále aktuální. Příkladem takového protestsongu by mohly být písně jako *Kdovi jestli*, *Kostlivci*, *Buldozerem* nebo *Kdo si nechce hubu spálit*. Zbytek písní by se dal zařadit do menších tematických skupin, objevují se např. témata užívání si života (*Irský hody*) nebo westernu *Rio Grande*, *Colorado* aj, z nichž některé téměř zlidověly. Všem těmto tématům vždy odpovídá slovní zásoba, zahrnující nejen velké množství metafor nebo přirovnání, ale i vulgarismů. Jazyk textů je převážně nespisovný, a to především kvůli snaze o přijatelnost pro posluchače (adresáta). Další důvod nejspíš bude ten, že nespisovný jazyk a vulgarismy pomohou posluchačům vyvolat předpokládané pocity a emoce.

Dobrá znalost textů písní nám pomohla rozhodnout o tom, kterým okruhům se v práci budeme věnovat. Máme v nich totiž možnost rozebrat různé druhy frazémů, které se v textech objevují ve velkém množství. Zajímavý pro nás byl i hlubší pohled na vulgarismy a rozkrytí motivace jejich použití vzhledem k jejich častému výskytu. V textech si můžeme dále všimnout enormního výskytu proprií různých typů, tedy jak jmen osobních, tak i jmen různých výrobků, nejčastěji alkoholických nápojů.

Vzhledem k rozsahu práce ale nebude možné prozkoumat všechny aspekty lexikální zásoby, proto se budeme zabývat pouze těmi aspekty, které jsou pro texty příznačné.

2 Metodologie

Zkoumaným materiálem byly texty písní skupiny Kabát z let 1991–2015. Z toho byla vyjmuta alba s výběrem nejlepších písní: „Suma sumárum“ (2001) a „Suma sumárum“ (2014). Dále bylo vydáno také několik tzv. „live“ CD, tedy ty, které obsahují záznamy z koncertů, což jsou alba „Živě“ (1992), „Po čertech velké koncert“ (2009) a „Banditi di Praga – Turné 2011“ (2011). Ani ty nebyly do naší práce zařazeny.

Samozřejmě pokud jsme zkoumali lexikální zásobu, bylo třeba získat všechny texty. Některá alba sice obsahují přepsané texty, nicméně vzhledem k jejich obtížnému zkompletování, jsme museli hledat jiný zdroj. Tím se stala neoficiální webová stránka www.kabati.cz, kam správci vložili všechny texty společně s komentáři členů skupiny. Zde ovšem vyvstal problém. Přepsané texty totiž často nebyly shodné s nahrávkami. Uvedme příklad z písně „Pakliže“:¹

„Madam, jmenuji se Franc

Ona na mě: Parle vous de france?“

Ovšem přepis textu ze zmíněného zdroje zní následovně:

„Madam jmenuji se Franc

Ona na mě pagle bu de france“

To je hlavní důvod, proč jsme dali přednost audionahrávkám, v některých případech jsme dokonce využili i webovou stránku www.youtube.com, na které lze najít téměř všechny písně. Nicméně jsme ji využili spíše kvůli rychlému přístupu k nahrávkám, pokud se objevily nějaké nejasnosti. Kvůli tomuto faktu, kvůli sjednocení zdrojů, a především kvůli upřesnění citací jsme se rozhodli jako zdroje uvádět konkrétní alba s roky vydání.

Problémů se ale objevilo bylo více. V prepisech bývá např. chybná interpunkce nebo chybí úplně, což může zhoršovat porozumění, jak můžeme vidět v následujícím verši:

„Podej mi ruku tvou ruku stisknu ji budu rád“²

---

¹ Do pekla/do nebe, 2015

² Píseň „Aby tě rakovina“ (Děvky ty to znaj, 1993)

V poslední řadě se pak objevil poměrně značný problém s gramatikou jako takovou. V prepisech se objevují chyby v psaní i/y, s/z nebo mě/mně. Např. v textu písně „Dole v dole“³ se objevují hned dvě chyby:

„Herodes tango tančí

Za zvuku kovadlin

Rarachy v norách škádlý⁴

Vocasem povadlym“

„Co se do nás vejdou a nohy stuhlý“

Problém nastal i v případě malých a velkých písmen. V některých textech jsou totiž použity na začátku všech veršů velká písmena, v jiných textech jsou střídavě velká i malá. Netýkalo se to ale pouze písmen na začátku veršů, chyby jsme našli i u proprií. Na takovou chybu můžeme poukázat v písni „Shořel náš dům“,⁵ konkrétně ve verši, kde čteme: „*V restauraci Pod lipou*“. Jenomže podle dnešních pravidel českého pravopisu by měla být správná forma: „*V restauraci Pod Lipou*“, tj. u předložky i následujícího slova bychom měli psát velké počáteční písmeno.⁶

Ukázky použité v této práci jsme tedy museli několikrát upravit. Interpunkci jsme doplnili dle pravidel před spojovací prostředky a tam, kde by mohlo dojít ke špatnému pochopení významu, nikoli však na konce veršů. V případě potřeby jsme otazníkem zdůraznili otázku nebo dvojtečkou uvedli přímou řeč. Dále jsme pak opravili i zmíněné gramatické chyby a ukázky sjednotili tak, že jsme na začátku každého verše napsali velké písmeno.

Následně jsme texty podrobili lexikální analýze. Zaměřili jsme se na frazémy, propria a vulgarismy.

Veškeré použité zdroje jsou uvedeny na konci práce.

---

³ Dole v dole, 2003

⁴ Zde i dále zvýraznila Pavlína Žalmanová

⁵ Dole v dole, 2003

⁶ HLAVSA, Zdeněk. *Pravidla českého pravopisu: školní vydání včetně Dodatku*. 2. rozšířené vydání. Praha: Fortuna, 2011. str. 41

3 Frazeologie

V této kapitole se budeme zabývat frazémy. Ty jsou zde rozděleny podle Františka Čermáka a jeho slovníků na čtyři skupiny, a to na přirovnání, výrazy neslovesné, výrazy slovesné a výrazy větné.⁷ Z těchto slovníků také vycházíme při stanovování frazeologického invariantu a následně variant. Ty chápeme ve shodě s Jozefem Mlackem⁸ jako jiné podoby frazému. V naší práci se zaměříme na varianty morfologické, lexikální, syntaktické, stylistické a komplexní.

3.1 Přirovnání

Ve zkoumaných textech se příliš přirovnání nevyskytuje, invarianty v nich nenajdeme žádné. Všechna přirovnání jsou tedy různé typy variant a aktualizací.

3.1.1 Lexikální varianty

Lexikální variantou je v textech např. frazém „*máš (...) páru jako bejk*“ ve srovnání s invariantem „*mít sílu jako bejk*“⁹.

Motivace variant může být různá, v následujícím úryvku písně je užití varianty „*já jenom pil, jak zákon káže*“ od invariantu „*(bejt) vožralej jak zákon káže*“¹⁰ motivováno rýmem:

„*Co po mě chtěj ty stráže?*“

Proč železa mi dávaj, já jenom pil

Jak zákon káže

Já ten jejich zákon zle pochopil“¹¹

⁷ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky I. – 4.* 1983 a 2009.

⁸ MLACEK, Jozef. *Slovenská frazeológia.* Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1977.

⁹ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Přirovnání.* 1983. str. 58

¹⁰ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Přirovnání.* 1983. str. 396

¹¹ Píseň „Piju já, pijú rád“ (Země plná trpaslíků, 1995)

Další lexikální varianta je motivována rytmikou, tedy kdyby byl v písni použit invariant „*prolévat slzy jako hráchy*“¹² místo varianty „*mít slzy jako hráchy*“,¹³ byla by výrazně porušena rytmika písně:

„Já hrabal velký prachy a slzy jako hráchy

Měly ty dámy, když jsem jim mával“

Jako další varianty zde můžeme uvést např. „*znělo to jak Paganini*“¹⁴ od invariantu „*hrát jako Paganini*“,¹⁵ což můžeme opět odůvodnit rytmikou:

„Budu si pamatovat na tu chvíli

Když hrála znělo to jak Paganini“

Zajímavou lexikální variantou je kontaminace dvou variant „*místo jako kočka já utíkám jak slon*“,¹⁶ protože je vytvořena ze dvou částí, a to z frazémů „*chodit jako kočka*“¹⁷ a „*běžet jako slon*“.¹⁸ Vysvětlit to můžeme motivací rytmikou i rýmem a potřebou porovnat a zdůraznit rozdíl mezi oběma variantami. Aktér písně utíká z banky, již chtěl vykrást, a protože utíká jako slon, tzn. hlasitě, je chycen policií. Kontaminace je tedy na místě a její rozdělení na původní přirovnání by zde bylo zbytečné a narušilo by text. Zmíněná pasáž ovšem nepochází z pera Kabátů, není tedy autorská. Skupina se zde nechala inspirovat textem skupiny Greenhorns¹⁹ a do své písně, která nese i stejný název, použila celou jednu sloku.

---

¹² ČERMÁN, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Přirovnání*. 1983. str. 121

¹³ Píseň „Bahno“ (Dole v dole, 2003)

¹⁴ Píseň „Malá dáma“ (Corrida, 2006)

¹⁵ ČERMÁN, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Přirovnání*. 1983. str. 249

¹⁶ Píseň „Blues folsomské věznic“ (Čert na koze jel, 1997)

¹⁷ ČERMÁN, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Přirovnání*. 1983. str. 159

¹⁸ ČERMÁN, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Přirovnání*. 1983. str. 320

¹⁹ Píseň „Blues folsomské věznic“ (Greenhorns 71)

3.1.2 Morfologické varianty

Ani morfologických variant v textech nenajdeme mnoho. Většinou jde o případ, kdy je namísto infinitivu použita první osoba singuláru, jako např. „*vylít' jsem jak čert*“²⁰ (v tomto kontextu myšleno odněkud) od invariantu „*vyletět odněkud jako čert*“.²¹

Další takovou variantou je „*rostou nám tak jako houby po dešti*“²² od invariantu „*roste to jako houby po dešti*“,²³ kde je porovnávaná věc převedena do plurálu. Přidané „*tak*“ zde vnímáme jako zdůraznění přirovnání a jeho vložení do textu je navíc motivováno rytмикou. V neposlední řadě si všímáme také varianty „*von letěl jako šíp*“²⁴ od invariantu „*letět jako šíp/šipka*“.²⁵ Další morfologické varianty v textech nenacházíme.

3.1.3 Kontaminační varianty

Kontaminačními variantami chápeme ty, které se skládají z více frazémů. V textech se vyskytují pouze tři případy těchto variant, z nichž všechny jsme už slyšeli nebo je sami použili, ačkoli ve *Slovníku české frazeologie a idiomatiky* jako jeden frazém chápány nejsou. Motivací těchto kontaminací může být rytmus písně, ale nemusí zde být také žádná. Vzhledem k jejich rozšířenému používání mohli podobu autoři jednoduše znát. V tom případě by se jednalo o aktualizaci frazému. První použitou kontaminací je frazém „*krásná jak sen*“,²⁶ což Čermák rozděluje na invarianty „*krásná jako ze sna*“²⁷ a „*je to jako sen/ve snu*“.²⁸ Zde bychom motivaci mohli vidět v rytmicke a rýmu:

„*Klobouk a karibskéj drink, ta žena krásná jak sen*

Zbyla tu po něm, nic víc, turista neměl svůj den“

²⁰ Píseň „Blues folsomské věznice“ (Čert na koze jel, 1997)

²¹ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Přirovnání*. 1983. str. 71

²² Píseň „Kdo si nechce hubu spálit“ (Dole v dole, 2003)

²³ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Přirovnání*. 1983. str. 118

²⁴ Píseň „Wonder“ (Čert na koze jel, 1997)

²⁵ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Přirovnání*. 1983. str. 347

²⁶ Píseň „Kanibal Hanibal“ (Mega Hu, 1999)

²⁷ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Přirovnání*. 1983. str. 422

²⁸ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Přirovnání*. 1983. str. 313

Druhou kontaminací je „*zmizel jako pára nad hrncem*“,²⁹ která je taktéž rozdělena do dvou invariant, a to „*zmizet/ztratit se/vytratit se jako pára*“³⁰ a „*být jako pára nad hrncem*“,³¹ I v tomto případě je motivací rytmika:

„*Ted' jeho stará židle se málem rozpadá,*

Zmizel jako pára nad hrncem a s ním i dobrá nálada“

V obou případech je kontaminace odůvodněná, použití jednoho z invariantu by opět způsobilo narušení rytmiky textů.

3.1.4 Autorské varianty

Přesto, že je následující skupina variant nejpočetnější, ve slovníku je nenajdeme. Mluvíme zde totiž o autorských variantách, které byly vymyšleny textaři. V několika případech můžeme pozorovat dobovou aktualizaci, tedy např. odraz politické situace. Zbylé frazémy byly vytvořeny tak, aby se intenčně zapojily do textu, motivací je zde většinou rým, případně aby zdůraznily to, co chtěl autor vyjádřit. Často je to expresivita, tj. jedna ze dvou nejpodstatnějších vlastností frazému,³² což je na níže uvedených příkladech dobře vidět.

Z důvodu velkého počtu autorských variant zde zmíníme jen některé. Např. frazém „*cejtim se jak ježek v kleci*“³³ je aktualizací přirovnání „*připadat si jako ve vězení*“ a „*být někde jako vězeň*“,³⁴ tj. cítit se bezbranně, uvězněně, nespokojeně a dostat se z toho bude těžké. Ježek v kleci se stal nejznámějším hlavolamem nesporně poté, co byl použit jako motiv v díle Jaroslava Foglara, ačkoliv existoval již předtím. Odkaz na příběh o Rychlých šípech zde ale nepozorujeme.

---

²⁹ Píseň „Peří, prach a broky“ (Banditi di Praga, 2010)

³⁰ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Přirovnání*. 1983. str. 255

³¹ Tamtéž

³² JANOVEC, Ladislav. *Nevětné frazémy v nové slovní zásobě* (in *Neologizmy v dnešní češtině*). str. 147

³³ Píseň „Sem klidnej“ (Colorado, 1994)

³⁴ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Přirovnání*. 1983. str. 419

Přirovnání „*cejtit sou jak romadur*“,³⁵ jehož význam je poměrně jasný, bylo vymyšleno jako aktualizace přirovnání „smrdět jako...“.³⁶ Zároveň byl ale také použit kvůli střídavému rýmu písně:

„Zpívaj písně do A-dur, když dou naši ulici

Cejtit sou jak romadur, jihočeský zrající

Frazém „*tančit jako buldozer*“,³⁷ v následujícím kontextu:

„Paní nepodobná víle

Tančí jezero labutí

Lehce po špičkách jako buldozer“

je známkou expresivity, kdy autor chtěl zdůraznit, jak těžce a neohrabaně zmíněná paní tančí. Zároveň toto přirovnání otevírá konotace ke tloušťce, tedy že dáma až připomíná buldozer bořící dům, když tančí. Ve výše uvedené sloce můžeme postřehnout notnou dávku ironie především v posledním verši.

Další příklad nacházíme v přirovnání „*kejvám jak ten pes*“,³⁸ které reaguje na dobu, kdy se začaly vozit v autech plyšová zvířata, kývající při jízdě hlavou.

Naopak odraz politické situace vidíme ve frazému „*facka jak od Macka*“.³⁹ V roce 2006 Miroslav Macek napadl tehdejšího ministra zdravotnictví Davida Ratha na sněmu České stomatologické komory. I takové situace mohou pomoci k vytvoření nového frazému, ačkoli se frazém nakonec neujme.

Další inspiraci můžeme hledat např. i ve filmech, v následujícím příkladu pohádky:

„Vždycky jsem byl kůže líná

Jak ten medvěd od Kolína,

*Proč mám běžet, když mě nikdo nehoní?“*⁴⁰

---

³⁵ Píseň „Čejeni“ (Čert na koze jel, 1997)

³⁶ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Přirovnání*. 1983. str. 448

³⁷ Píseň „Ber“ (Go Satane Go, 2000)

³⁸ Píseň „Brouk Pytlík“ (Mega Hu, 1999)

³⁹ Píseň „Cesta do Kadaně“ (Corrida, 2006)

⁴⁰ Píseň „Kůže líná od Kolína“ (Corrida, 2006)

Toto přirovnání odkazuje na večerníček *Pojďte pane, budeme si hrát*, konkrétně na první epizodu Potkali se u Kolína, kde je jeden z medvědů líný. Za líného se považuje i autor textu písně Milan Špalek, podle jehož komentáře je píseň právě o něm.⁴¹

Následně se v textech objevují dva frazémy týkající se vody: „čeká jak rozvodněná řeka“,⁴² konkrétně v kontextu

„Svět na tebe **čeká jak rozvodněná řeka,**
všude kolem pavoučí sítě“

pravděpodobně myšleno tak, že ve světě čekají nástrahy a není to v něm jednoduché – stejně tak jako v rozvodněné řece. A dále „*proteče jak voda*“,⁴³ a to ve sloce:

„Kde víno tebou **proteče**
Jak voda, dobrý člověče“

Otázkou je zde význam, nicméně frazém můžeme chápat jako odkaz na to, jak rychle voda teče, tedy že i tak rychle se bude pít víno.

Stejně tak se v textech objevují dvě přirovnání s tématem smrti. Zaprvé „*oči, jak z mrtvejch by vstal*“,⁴⁴ pod čímž si můžeme představit světlé zakalené oči. Píseň pojednává o muži, jenž se setká s ďáblem. S tím následně krátce promlouvá. Autor tedy zvolil takové přirovnání, aby při popisu osoby vzbudilo patřičný respekt a strach u posluchačů. Zadruhé je to pak přirovnání „*Tolik olova, co na hřbitově hrdinů*“,⁴⁵ ve kterém vidíme zároveň synekdochu, neboť slovem „*olovo*“ se myslí čtyři olověné kulky, jak je patrné z textu:

„Pak vešel on, starej Joe, zloděj koní a vrah
Já kolty nízko tak, že jsem na ně nedosáh
,Hej hombre!‘ zaznělo do ticha
A pak mi napumpoval **čtyři kule do břicha**“

---

⁴¹ <http://www.kabati.cz/texty-pisni/kuze-lina-od-kolina>

⁴² Píseň „Bahno“ (Go Satane Go)

⁴³ Píseň „Corrida“ (Corrida, 2006)

⁴⁴ Píseň „Ďábel a syn“ (MegaHu, 1999)

⁴⁵ Píseň „Western boogie“ (Do pekla/do nebe, 2015)

Autor zde otevírá otázku hrdinství, jelikož čtyři malé kulky není tolik, aby by to bylo možné přirovnat k množství hrdinů na hřbitovech. Kdo je tedy opravdu hrdina? A jsou hrdinové patřičně docenění? Narážka na to, že ne každý, o kom se tvrdí, že zemřel jako hrdina, jím je, a na to, že těm, kteří si slávu zaslouží, se jí nedostává, je patrná. Samozřejmě si také můžeme všimnout motivace rýmem.

3.2 Výrazy neslovesné

Neslovesných výrazů v textech najdeme podstatně méně než přirovnání. Na rozdíl od nich ale u neslovesných výrazů pozorujeme větší množství invariant, a to: „*dobrák od kosti*“,⁴⁶ „*divá Bára*“,⁴⁷ „*černá ovce*“⁴⁸ a „*kůže líná*“.⁴⁹

3.2.1 Morfologické varianty

Morfologickou variantu jsme v textech našli pouze jednu: „*plnou polní*“⁵⁰ od invariantu „*v plné polní*“.⁵¹ Motivací je zde jednoznačně rytmus písně, který by byl jinak narušen:

„*Na záda si hodim plnou polní*
Ruku v ruce půjdem do Stodolní“

3.2.2 Lexikální varianty

Jako jediné dvě lexikální varianty zde můžeme uvést frazém „*hochu zlatá*“⁵² od invariantu „*holka zlatá*“.⁵³ Důvod změny je zde zřejmý, zpěvák je totiž muž.

---

⁴⁶ Píseň „Go satane Go“ (Go satane Go, 2000)

⁴⁷ Píseň „Bára“ (Go satane Go, 2000)

⁴⁸ Píseň „Kůže líná od Kolína“ (Corrida, 2006)

⁴⁹ Tamtéž

⁵⁰ Píseň „Kdo neskáče není Švéd“ (Banditi di Praga, 2010)

⁵¹ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy neslovesné*. 2009. str. 259

⁵² Píseň „Dr. Bambus“ (Má jí motorovou, 1991)

⁵³ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy neslovesné*. 2009. str. 103

Druhou variantou je „*rajská hudba*“⁵⁴ od invariantu „*andělská / božská hudba*“.⁵⁵ Není to ovšem tak jednoznačné jako jiné varianty. Český národní korpus totiž uvádí pouze jeden případ užití frazému „*andělská hudba*“, stejně jako u frazému „*božská hudba*“. Zjistili jsme ale, že je zaznamenáno dvacet dva případů použití frazému „*rajská hudba*“.⁵⁶ Lze tedy říci, že je jednotkou v procesu postupné frazeologizace, zatím ji ovšem vnímáme jako variantu.⁵⁷

3.2.3 Syntaktické varianty

Dokonce i syntaktická varianta se v textech vyskytuje jen jedna, a to „*mana nebeská*“,⁵⁸ založena na změně slovosledu. Motivací je opět rytmus písně:

„*Mně nikotin bejvá vitamínem,*

*Rum to je moje **mana nebeská***“

3.2.4 Stylistické varianty

Stylistické varianty frazémů se zde objevují dvě a v obou případech se jedná o transformaci do nespisovné češtiny. „*Zakopanej pes*“⁵⁹ od invariantu „*zakopaný pes*“⁶⁰ a „*pátý přes devátý*“⁶¹ od invariantu „*páté přes deváté*“.⁶²

---

⁵⁴ Píseň „Dávám ti jeden den“ (Země plná trpaslíků, 1995)

⁵⁵ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy neslovesné*. 2009. str. 112

⁵⁶ Dostupné na WWW:

https://kontext.korpus.cz/view?ctxattrs=word&attr_vmode=visible&pagesize=40&refs=%3Ddoc.title&q=-FrQfm5HDpI&viewmode=kwic&attrs=word&corpname=syn2015&attr_allpos=kw

⁵⁷ Pro zajímavost zmíníme, že slovenská televize TV Raj pravidelně vysílá hudební pořad s názvem Rajská hudba. Dostupné na WWW:

<http://tvraj.sk/p/1/uvod>

⁵⁸ Píseň „Táhni dál“ (Děvky ty to znaj, 1993)

⁵⁹ Píseň „Cirkusovej stan“ (Dole v dole, 2003)

⁶⁰ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy neslovesné*. 2009. str. 244

⁶¹ Píseň „Matky a závity“ (Bandíti di Praga, 2010)

⁶² ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy neslovesné*. 2009. str. 241

3.2.5 Kombinace

V textech se ovšem vyskytuje i varianta, u které není zcela jasné, který postup byl uplatněn při jejím tvoření, tj. jsou složené z několika, v tomto případě ze dvou, variant. Je to varianta syntakticko-lexikologická „*nervy pevný*“⁶³ od invariantu „*silné / ocelové nervy*“.⁶⁴ Zde tedy došlo ke změně syntaktické, a to přehození slovosledu, což bylo motivováno rytmikou. Proběhla i změna lexikální, jejíž motivací byl rým, a stylistická, tj. transformace do nespisovného jazyka.

„Přeju vám nervy pevný jak železný dráty

At' stojej při nás všichni svatý“

3.3 Výrazy slovesné

Vedle výrazů neslovesných se v textech vyskytuje velké množství výrazů slovesných. Právě vzhledem k jejich množství zde uvedeme pouze některé příklady různých typů variant. Také je nutno uvést, že některé frazémy byly deverbilizovány. Invariant nenajdeme mnoho, jsou to pouze následující: „*jít na hajzl*“;⁶⁵ „*práskat fousama*“;⁶⁶ „*metat kozelce*“;⁶⁷ „*sekat latinu*“;⁶⁸ „*jet na doraz*“;⁶⁹ „*je to k nevíře*“⁷⁰ a „*co hrdlo ráčí*“;⁷¹ což ovšem František Čermák zařazuje mezi výrazy neslovesné.⁷²

3.3.1 Morfologické varianty

Tento typ variant je vedle kombinovaných zastoupen nejvíce, proto opět nebudeme uvádět všechny varianty, které jsme v textech našli. Téměř ve všech případech se jedná o

---

⁶³ Píseň „Kdoví jestli“ (Corrida, 2006)

⁶⁴ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy neslovesné*. 2009. str. 209

⁶⁵ Píseň „Jen jsem ztratil směr“ (Země plná trpaslíků, 1995)

⁶⁶ Píseň „Láďa“ (Čert na koze jel, 1997)

⁶⁷ Tamtéž

⁶⁸ Píseň „Go satane Go“ (Go satane Go, 2000)

⁶⁹ Píseň „V pekle sudy válej“ (Go satane Go, 2000)

⁷⁰ Píseň „Matky a závity“ (Bandíti di Praga, 2010)

⁷¹ Píseň „Ber“ (Go satane Go, 2000)

⁷² ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy slovesné*. 2009. str. 107

změnu osoby, tj. změna z invariantu na 1. osobu singuláru. A to především z toho důvodu, že zpěvák se s texty, které zpívá, ztotožňuje.

Proto se v textech nachází varianty jako „*dejte mi pokoj*“⁷³ od invariantu „*dát někomu pokoj*“,⁷⁴ „*dám na to krk*“⁷⁵ od „*dát na něco krk*“,⁷⁶ „*dám si říct*“⁷⁷ od „*dát si říct*“,⁷⁸ „*já byl při chuti*“⁷⁹ od „*být při chuti*“,⁸⁰ „*nejde mi do hlavy*“⁸¹ od „*nejít někomu do hlavy*“,⁸² „*já měl z pekla štěstí*“⁸³ od „*mít z pekla štěstí*“,⁸⁴ „*dostanu do zubů*“⁸⁵ od „*dostat do zubů*“,⁸⁶ „*hodim si korunou*“⁸⁷ od „*hodit si korunou*“⁸⁸ aj.

Vedle takových ale objevujeme i ty varianty, které vznikly morfologickým přizpůsobením se kontextu, resp. transformací invariant do 3. osoby singuláru, např. „*je v Pánu*“⁸⁹ od invariantu „*být v Pánu*“,⁹⁰ nebo „*dostane přes hubu*“⁹¹ od invariantu „*dostat přes hubu*“,⁹² případně do 3. osoby plurálu „*spadli z nebe*“⁹³ od „*spadnout z nebe*“.⁹⁴

Dále můžeme najít i dvě varianty ve 2. osobě singuláru, a to „*zachovej klid*“⁹⁵ od invariantu „*zachovat klid*“⁹⁶ a „*užij to ve zdraví*“⁹⁷ od invariantu „*užít si něco ve zdraví*“,⁹⁸ kde zvrtné „*si*“ je vynecháno z důvodu rytmiky písně.

---

⁷³ Píseň „Nechte mě bejt“ (Má ji motorovou, 1991)

⁷⁴ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy slovesné*. 2009. str. 576

⁷⁵ Píseň „Centryfuga“ (Colorado, 1994)

⁷⁶ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy slovesné*. 2009. str. 318

⁷⁷ Píseň „S čerty nejsou žerty“ (Colorado, 1994)

⁷⁸ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy slovesné*. 2009. str. 109

⁷⁹ Píseň „Čert na koze jel“ (Čert na koze jel, 1997)

⁸⁰ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy slovesné*. 2009. str. 242

⁸¹ Píseň „Balada o špinavejch fuseklích“ (Čert na koze jel, 1997)

⁸² ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy slovesné*. 2009. str. 191

⁸³ Píseň „Dábel a syn“ (MegaHu, 1999)

⁸⁴ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy slovesné*. 2009. str. 548

⁸⁵ Píseň „Kdo si nechce hubu spálit“ (Dole v dole, 2003)

⁸⁶ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy slovesné*. 2009. str. 956

⁸⁷ Píseň „Do Bolívie na banány“ (Do pekla / do nebe, 2015)

⁸⁸ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy slovesné*. 2009. str. 298

⁸⁹ Píseň „Rebel“ (Má ji motorovou, 1991)

⁹⁰ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy slovesné*. 2009. str. 540

⁹¹ Píseň „Pirates“ (Do pekla/do nebe, 2015)

⁹² ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy slovesné*. 2009. str. 224

⁹³ Píseň „Banditi di Praga“ (Banditi di Praga, 2010)

⁹⁴ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy slovesné*. 2009. str. 422

⁹⁵ Píseň „Satan Klaus“ (Čert na koze jel, 1997)

⁹⁶ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy slovesné*. 2009. str. 282

⁹⁷ Píseň „Kdeco nám zachutná“ (Baditi di Praga, 2010)

⁹⁸ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy slovesné*. 2009. str. 942

3.3.2 Syntaktické varianty

Syntaktické varianty, ve kterých lze pozorovat změnu slovosledu, jsme v textech našli celkem tři. První variantou je „*proti proudu plout*“⁹⁹ od „*plout proti proudu*“.¹⁰⁰ Následující dvě varianty „*z plna hrdla se smát*“ od „*smát se z plna hrdla*“¹⁰¹ a „*za břicho se popadat*“ od „*popadat se za břicho*“¹⁰² jsou použity ve stejné písni a změna je zde motivována rýmem:

„Až si pro mě přijdou

Budu se z plna hrdla smát

Až si pro mě přijdou

A za břicho se popadat“¹⁰³

3.3.3 Morfologicko-syntaktické varianty

V některých frazémeh došlo k několika různým změnám najednou. V případech uvedených dále sledujeme změnu jak morfologickou, tak i syntaktickou. Změny „*vtipnou kaši jed*“¹⁰⁴ od „*jíst vtipnou kaši*“¹⁰⁵ „*za moc nestojí*“¹⁰⁶ od „*nestát za moc*“¹⁰⁷ a „*to vedle šláp*“ od „*šlápnout vedle*“¹⁰⁸ jsou motivovány rýmem:

„To vám byl ale divnej chlap (...)

Tohle snad ne, to vedle šláp“¹⁰⁹

Dále jako příklad motivace rýmem můžeme uvést varianty „*na mě si nepřijdou*“¹¹⁰ od „*nepřijít si na někoho*“¹¹¹

⁹⁹ Píseň „Proti proudu“ (Do pekla/do nebe, 2015)

¹⁰⁰ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy slovesné. 2009.* str. 625

¹⁰¹ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy slovesné. 2009.* str. 216

¹⁰² ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy slovesné. 2009.* str. 61

¹⁰³ Píseň „Až si pro mě přijdou“ (Colorado, 1994)

¹⁰⁴ Píseň „Ou jipi jé“ (Colorado, 1994)

¹⁰⁵ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy slovesné. 2009.* str. 276

¹⁰⁶ Píseň „Tak teda pojď“ (Země plná trpaslíků, 1995)

¹⁰⁷ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy slovesné. 2009.* str. 449

¹⁰⁸ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy slovesné. 2009.* str. 797

¹⁰⁹ Píseň „Starej bar“ (Colorado, 1994)

¹¹⁰ Píseň „Satan Klaus“ (Čert na koze jel, 1997)

¹¹¹ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy slovesné. 2009.* str. 444

„A všichni lháři, co tu jsou,

Na mě si nikdy nepřijdou“

„si na dno sáhнем“¹¹² od „sáhnout si na dno“:¹¹³

„Když svoje lodě proti proudu táhnem

Navzdory všem kamenům

Jednou si každé až na dno sáhнем“

a v neposlední řadě „jsme ozbrojený po zuby“¹¹⁴ od „být po zuby ozbrojený“:¹¹⁵

„Jsme ozbrojený po zuby (...)

Dresy otočit naruby“

Důkazem, že ne všechny varianty jsou motivovány rýmem, je změna „všem hubu rozbiju“¹¹⁶ od „rozbít někomu hubu“.¹¹⁷

3.3.4 Morfologicko-lexikální varianty

Ani v několika níže jmenovaných variantách není jednoznačné, která změna je primární, zmiňujeme tedy morfologickou a zároveň i lexikální. Důvodem k lexikálním změnám je povětšinou situace znázorněná v konkrétních písních. Např. varianta „všechno je jen navoko“¹¹⁸ od invariantu „dělat něco (jen) naoko/navoko“¹¹⁹ je motivována tématem písně, kde se zpívá o obecné situaci ve společnosti, což zahrnuje nejen prostředí, ale i chování a činnost lidí, jak vyplývá z první sloky písně:

„Každej se na mě jen usmívá

Tiskne mi pravicí, za rohem už jsem jenom vůl

---

¹¹² Píseň „Burlaci“ (Corrida, 2006)

¹¹³ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy slovesné*. 2009. str. 132

¹¹⁴ Píseň „Brousíme nože“ (Do pekla/do nebe, 2015)

¹¹⁵ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy slovesné*. 2009. str. 956

¹¹⁶ Píseň „Silnej jako vůl“ (Země plná trpaslíků, 1995)

¹¹⁷ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy slovesné*. 2009. str. 230

¹¹⁸ Píseň „Dávno už vím“ (Země plná trpaslíků, 1995)

¹¹⁹ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy slovesné*. 2009. str. 121

Lepší je asi to nevnímat

Jen tak si myslet svý a ze všeho brát jen půl“

Autor tedy použil formulaci „být jen navoko“, aby vyjádřil širší platnost frazému. Stejný případ představuje varianta „*plaveme v týhle době*“¹²⁰ od invariantu „*plavat v tom*“,¹²¹ jelikož i v této písni chtěl autor zdůraznit současnou dobu obecně, a frazém tedy konkretizoval.

Naopak ke zdůraznění došlo v případě varianty „*tajně doufá*“¹²² od „*pevně doufat*“,¹²³ kde autor podtrhl fakt, že žena (viz níže) sice doufá v návrat muže, ale nikdo, kromě ní a jeho o tom neví:

„Vickrát už ne do Býstrý, ona čeká, tajně doufá

A pro mě je to nejistý, ať si holka zoufá“

V některých variantách opět můžeme opět pozorovat motivaci rýmem, a to konkrétně u „*vystrkuje zadek*“¹²⁴ od invariantu „*vystrkovat prdel*“¹²⁵:

„Kasu z porcelánu, co vystrkuje zadek

Ta podoba je jasná, jen pětadvacet marek“

a „*mastěj mariáš*“¹²⁶ od „*mastit karty*“:¹²⁷

„A čerti klidně mastěj mariáš (...)

Záleží, jak se na to podíváš“

Zajímavé aktualizace jsou ty, které prošly procesem negace, tj. autor chtěl použít známý frazém, ale popírá jeho původní význam. A právě kvůli změně významu je zařazujeme i k lexikálním změnám. Jedná se o následující varianty: „*nejdu do nebe*“¹²⁸ od

¹²⁰ Píseň „Úsměv pana Lloyda“ (Corrida, 2006)

¹²¹ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy slovesné*. 2009. str. 561

¹²² Píseň „Cesta do Kadaně“ (Corrida, 2006)

¹²³ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy slovesné*. 2009. str. 141

¹²⁴ Píseň „Země plná trpaslíků“ (Země plná trpaslíků, 1995)

¹²⁵ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy slovesné*. 2009. str. 617

¹²⁶ Píseň „Bang!“ (Do pekla/do nebe, 2015)

¹²⁷ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy slovesné*. 2009. str. 275

¹²⁸ Píseň „Děvky ty to znaj“ (Děvky ty to znaj, 1993)

„jít do nebe“,¹²⁹ kde se poukazuje na životní styl, který podle obecných norem nevede „do nebe,“ „mě nenachytáš na švestkách“¹³⁰ od „nachytat někoho na švestkách“¹³¹ (v tomto případě se mj. jedná i o syntaktickou variantu, tedy změnu slovosledu, nicméně vzhledem k tématu negace ho zařazujeme již do této podkapitoly) a „neměl svůj den“¹³² od „mít svůj den“,¹³³ čímž je tedy míněno „mít smůlu“, na rozdíl od invariantu znamenající „mít štěstí“.

3.3.5 Další

Pokud jsme řekli, že u některých variant proběhly dvě změny najednou, je nutno podotknout také fakt, že lze najít i ty varianty, u nichž vidíme i tři (zmíněno již výše). V textech se těchto variant nenachází mnoho. U „hejbe mi žlučí“¹³⁴ od „hnout někomu žlučí“,¹³⁵ se jedná o variantu syntakticko-lexikologicko-morfologickou, stejně jako v případě varianty „si klepal na čelo“¹³⁶ od invariantu „zaklepat si na čelo“.¹³⁷

3.4 Výrazy větné

Poslední skupina zařazená do kapitoly Frazeologie je skupina větných výrazů. Zde je na místě uvést, jak popisuje větné frázémy František Čermák. Ten vysvětluje, které frázémy do svého slovníku zařadil, tj. „ustálené idiomtické a frazeologické věty (...) různého druhu jakožto kombinace minimálně dvou slovních druhů.“¹³⁸ Dále jmenuje několik typů, které do slovníku použil. Jmenuje ale naopak i ty, které do slovníku zařazeny nebyly, tedy klišé, dobové frázémy, které už se nepoužívají, dále axiomy, fyzikální nebo matematické poučky, nefrazeologické kolokace a konstrukce, které nejsou ustáleny.¹³⁹

---

¹²⁹ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy slovesné*. 2009. str. 422

¹³⁰ Píseň „Táhni dál“ (Děvky ty to znaj, 1993)

¹³¹ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy slovesné*. 2009. str. 807

¹³² Píseň „Kanibal Hanibal“ (Go satane Go, 2000)

¹³³ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy slovesné*. 2009. str. 118

¹³⁴ Píseň „Sem klidnej“ (Colorado, 1994)

¹³⁵ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy slovesné*. 2009. str. 975

¹³⁶ Píseň „Čert na koze jel“ (Čert na koze jel, 1997)

¹³⁷ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy slovesné*. 2009. str. 96

¹³⁸ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy větné*. 2009. str. 9

¹³⁹ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy větné*. 2009. str. 9-10

V textech jsme větných výrazů neobjevili mnoho, nicméně velkou část tvoří frazémové invarianty. Jedná se především o frazémy: „*je to síla*“,¹⁴⁰ „*Proč ne?*“,¹⁴¹ „*A přece se točí!*“,¹⁴² „*na to se neumírá*“,¹⁴³ „*Chraň tě Bůh!*“,¹⁴⁴ „*Pochodem vchod!*“,¹⁴⁵ „*žádná sláva*“,¹⁴⁶ „*vino, ženy, zpěv*“,¹⁴⁷ „*na co sáhne*“,¹⁴⁸ „*Co já vim?*“,¹⁴⁹ „*Světě, div se!*“.¹⁵⁰ V invariantu „*prach a broky*“¹⁵¹ byl přidán lexém „*peří*“ a to jednoznačně kvůli rytmicke:

„Peří, prach a broky

Už bouchly roletou“

Stejně tak je tomu u invariantu „*na to se neumírá*“, kam autor přidal lexém „*holka*“.¹⁵² Motivací zde byl jednak rytmus písně, který by byl jinak narušen, a jednak tím dochází ke konkretizaci. V písni se totiž zpívá o tom, že zpěvák cítí přítomnost smrti, která ho chce získat, on jí však odporuje tím, že na uvedené věci se neumírá a že má odejít:

„Mně nikotin bejvá vitamínem

Rum to je moje mana nebeská

Na to se holka přece neumírá

Mě nenachytáš na švestkách“

Oba zmíněné lexémy ale nejsou potencionální složkou (viz níže), tudíž je radíme mezi invarianty.

---

¹⁴⁰ Píseň „Sex, drogy, rock’n’roll“ (Má jí motorovou, 1991)

¹⁴¹ Píseň „Porcelánový prasata“ (Děvky ty to znaj, 1993)

¹⁴² Píseň „Opilci v dějinách“ (Děvky ty to znaj, 1993)

¹⁴³ Píseň „Táhni dál“ (Děvky ty to znaj, 1993)

¹⁴⁴ Píseň „Hej moralisti“ (Děvky ty to znaj, 1993)

¹⁴⁵ Píseň „Dole v dole“ (Dole v dole, 2003)

¹⁴⁶ Píseň „Jednou nás to zabije“ (Dole v dole, 2003)

¹⁴⁷ Píseň „Corrida“ (Corrida, 2006)

¹⁴⁸ Píseň „Virtuóz“ (Corrida, 2006)

¹⁴⁹ Píseň „Buldozerem“ (Corrida, 2006)

¹⁵⁰ Píseň „Kůže líná od Kolína“ (Corrida, 2006)

¹⁵¹ Píseň „Peří, prach a broky“ (Bandíti di Praga, 2010)

¹⁵² Píseň „Táhni dál“ (Děvky ty to znaj, 1993)

3.4.1 Morfologické varianty

Jedna ze dvou morfologických variant větných frazémů je „*to si pište*“¹⁵³ ve srovnání s invariantem „*to si piš*“.¹⁵⁴ Důvodem změny je množství posluchačů skupiny, kterým je píseň předávána, proto je namísto 2. osoby singuláru použit plurál. V této změně lze spatřit i obecnou platnost. Tématem písně je hledání pravdy, lži, jež jsou nám předkládány, a kritický stav naší planety, který si částečně způsobujeme sami:

„Všechno je jinak, nasraná Země chrlí tuny žhavý lávy

Děti na stráni hledaj fialový krávy“

Sdělení by mohlo být určeno i těm, kteří píseň nikdy neslyšeli a zároveň těm, kteří by mohli nést vinu.

Dále se jedná o výraz „*tady vám pšenka nekvete*“¹⁵⁵ od „*tady mu pšenka nepokvete*“,¹⁵⁶ kde morfologické změny proběhly dvě. Jednak je to změna vidu motivovaná rytmikou, a jednak je to transformace do plurálu, která byla požita z toho důvodu, že píseň je o mravencích, kterým je tento verš adresován.

3.4.2 Lexikální varianty

Zařazení mezi lexikální varianty se opět týká pouze několika frazémů, a to např. „*ty teda vypadáš*“¹⁵⁷ od „*ty ale vypadáš*“.¹⁵⁸ Zcela jistě neznáme důvod změn ve variantě „*Zasviť mi, ty slunko zlaté, na poslední k vlasti krok, zahřej prsou city svaté, usuš božích slzi tok*“¹⁵⁹ od „*Zasviť mi, ty slunko zlaté, na poslední k vlasti krok, zahřej v prsou city svaté, usuš v očích slzi tok*“.¹⁶⁰ Ve spisech Drahotína Marie barona Villaniho,¹⁶¹ kde je báseň pojmenována *Vlastenec*, nacházíme stejnou verzi, jakou zapsal Čermák. Změnu mohl ovlivnit fakt, že se původně vlastenecká báseň začala hrát na pohřbech.

---

¹⁵³ Píseň „Kdoví jestli“ (Corrida, 2006)

¹⁵⁴ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy větné*. 2009. str. 742

¹⁵⁵ Píseň „Mravenci“ (Go satane Go, 2000)

¹⁵⁶ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy větné*. 2009. str. 742

¹⁵⁷ Píseň „Ou jipi je“ (Colorado, 1994)

¹⁵⁸ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy větné*. 2009. str. 987

¹⁵⁹ Tamtéž

¹⁶⁰ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy větné*. 2009. str. 820

¹⁶¹ VILLANI, Karel Drahotín. *Lyra a meč: básně věnované Slovanskému národu*. V Praze: [s.n.], 1844. Zábavné spisy Drahotína Marie barona Villani-ho, sv. 1. str. 104

Na závěr zde máme opět negační transformaci v písni „Pohromy:“¹⁶² „*boží mlejny nemelou*“, kde byla zároveň vynechána i část původního frazému „*pomalu, ale jistě*“. Jednak by bylo vzhledem k negaci zbytečné přidávat i tuto část, a jednak by to narušilo rytmiku i rým. Píseň by se dala zařadit mezi tzv. protestsongy, jelikož autor v ní poukazuje na současnou dobu a na názor, že silnější a majetnější skončí nakonec lépe, což ostatně názorně ukazuje poslední sloka:

„Boží mlejny nemelou

A ty, co nejvíc poberou

Budou zase v pohodě

Nohy si máchat ve vodě“

Z ukázky vidíme i výše zmíněný problém vynechání části invariantního frazému, sloka by totiž měla o verš víc a musela by pravděpodobně vypadat takto:

„Boží mlejny nemelou

Pomalu ani jistě

A ty co nejvíc poberou

Budou si zase v pohodě

Máchat nohy ve vodě“

3.4.3 Syntaktické varianty

Ani v této podkapitole nechybí syntaktické změny. Mluvíme o variantě „*vyhraje ten, kdo uteče*“¹⁶³ od invariantu „*Kdo uteče, vyhraje*“.¹⁶⁴ Změna slovosledu je motivována rýmem, přidání slova „ten“ naopak rytmikou:

Kostlivci pochodujou,

Co vypijou, to proteče

---

¹⁶² MegaHu, 1999

¹⁶³ Píseň „Kostlivci“ (Corrida, 2006)

¹⁶⁴ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy větné*. 2009. str. 924

Bacha, už tě sledujou

Vyhraje ten, kdo uteče“

Jako druhou syntaktickou variantu na tomto místě uvedeme výraz z písně „Go satane Go“,¹⁶⁵ jež je, jak již název napovídá, o satanovi, který zpívá: „*sem ve víně a v tom pravda je*“ ve srovnání s invariantem „*Ve víně je pravda*“. ¹⁶⁶ Frazém byl tedy upraven nejen syntakticky, tj. změnou slovosledu motivovanou rýmem, ale byla také přidána část „být ve víně“. Autor chtěl totiž vyjmenovat, kde všude se satan vyskytuje. A jelikož v něm se nachází pravda, ukazuje autor na neomylnost toho, který trestá hříchy, což dokazuje sloka:

„Tak mě tu máte děti zas

Ty gaunery mám zapsaný

Kdo nebude sekát latinu

Ten má to u mě schovaný“

K syntaktickým změnám patří ovšem podle Ladislava Janovce i ty, jejichž částí je tzv. „potencionální složka“,¹⁶⁷ v tomto případě doplněná: „*je mi nějak šoufl*“¹⁶⁸ od „*je mi šoufl*“.¹⁶⁹

3.4.4 Další

V závěru kapitoly ještě musíme zmínit komplexní varianty, a protože je jich malý počet, řadíme všechny do jedné podkapitoly.

V první řadě je to varianta morfologicko-lexikologicko-syntaktická „*d'as do tebe vjel*“¹⁷⁰ od „*vjel do něj d'ábel*“.¹⁷¹ Píseň je totiž určená ženě, a tudíž je 2. osoba singuláru

---

¹⁶⁵ Go satane Go, 2000

¹⁶⁶ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy větné*. 2009. str. 959

¹⁶⁷ JANOVEC, Ladislav. *Nevětné frazémy v nové slovní zásobě* (in: *Neologizmy v dnešní češtině*), str. 154

¹⁶⁸ Píseň „Jen jsem ztratil směr“ (Země plná trpaslíků, 1995)

¹⁶⁹ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy větné*. 2009. str. 882

¹⁷⁰ Píseň „Jabadabadů“ (Čert na koze jel, 1997)

¹⁷¹ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy větné*. 2009. str. 242

na místě. Výměna lexému „d'ábel“ je motivována rytmikou, zatímco změna slovosledu je motivována rýmem:

„Jako kdyby d'as do tebe vjel

Nevěří ten, kdo to neviděl“

4 Propria

V textech skupiny Kabát se objevuje až překvapivě velké množství různých typů proprií, především jmen vlastních (často inspirovaných westernem) a názvů alkoholických nápojů. V naší práci budeme dělit propria na antroponyma, toponyma a chrématonyma.¹⁷² Vzhledem k počtu proprií uvádíme pouze výběr, a to ta propria, která jsou pro text výrazně signifikantní.

4.1 Antroponyma

V textech jsou často použita jména slavných osobností, pak se předpokládá znalost těchto osobností, popř. jejich životů nebo kariéry.

4.1.1 Vlastní jména

Vlastní jména můžeme v textech rozdělit do několika dalších podskupin. Obecně jsou však používána v různých situacích, jako je přirovnání, příklad, nebo jsou tématem celé písně. Příkladem jsou jména skutečně žijících osob, jako *Bob Marley*, v písni „Nejsem z USA“,¹⁷³ ve které je tématem orientace Čechů na Západ a poukazuje na to, že bychom se měli soustředit sami na sebe, jak říká sám zpěvák Josef Vojtek: „(...) Konečně bychom měli být sami sebou! Češi i Slováci by měli zůstat Čechy a Slováky a ne se houfně hrnout do Ameriky! (...)“¹⁷⁴ Jméno Bob Marley tedy bylo použito jako odkaz na hudební scénu v USA, ačkoli je to zpěvák jamajského původu. Motivace použití tohoto jména je také dáno rytмикou a useknutým rýmem:¹⁷⁵

*„Nebudu zpívat jak **Bob Marley***

Těžko bych sobě rozuměl

Nekoukej hloupě z lahve nalej

---

¹⁷² FILIPEC, Josef a František ČERMÁK. *Česká lexikologie*. 1985, str. 94-95

¹⁷³ Colorado, 1994

¹⁷⁴ Celý komentář dostupný na WWW:

<http://www.kabati.cz/texty-pisni/colorado#usa>

¹⁷⁵ PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele*. 2007, str. 172

Já bych to vážně asi neuměl“

Podobné je to i v případě jména *Stevie Wonder* použitým v písni „Wonder.“¹⁷⁶ Tématem písně je rychlá a nebezpečná jízda autobusem, který řídí právě Stevie Wonder, americký zpěvák. Narážka se v tomto případě týká postižení, kterým Wonder trpěl, tj. slepotu. Právě v zde se předpokládá, že posluchač tuto skutečnost zná. Pokud by ji totiž neznal, píseň by ztratila pointu:

„Na poslední chvíli

Šofér počkal, to se mám

Sednu si a přemýšlím

Vodkud' já ho znám

Stevie Wonder aha...

To vám byla jízda

Von letěl jako šíp

Lidi řvali hrůzou

No prostě blbej vtip“

Stejně bychom mohli pokračovat i u dalších jmen. Např. *Dolly Buster*,¹⁷⁷ vlastním jménem Nora Baumberger,¹⁷⁸ je bývalá herečka ve filmech pro dospělé, na což se v písni i naráží:

*„Už je tady Sarah a **Dolly Buster** s ní*

A že prej to mám rád, a že to dobře ví

Povídá mi: Hochu, půjde s náma ven?“

O americkém herci jménem *Bruce Willis* se zpívá ve stejnojmenné písni¹⁷⁹ proto, aby autor poukázal na skutečnost, že v reálném životě muži nejsou jako postavy ve

---

¹⁷⁶ Čert na koze jel, 1997

¹⁷⁷ Píseň „Sem tam si taky dám“ (Čert na koze jel, 1997)

¹⁷⁸ <https://www.osobnosti.cz/dolly-buster.php>

¹⁷⁹ MegaHu, 1999

filmech, ačkoliv chování aktéra písňě je taktěž přehnané – pravděpodobně proto, aby byl rozdíl markantnější.

*„Nejsem žádnéj **Bruce Willis***

A neumim skákat hlavou dolů

Holka se mnou jde jen když jí přemluvim

A nepiju moc Colu“

Dále můžeme uvést jméno *Calvin Klein*,¹⁸⁰ což je opět použito demonstrativně (v písni se zpívá, že si všichni oblékají to, co určují módní společnosti). Zároveň by zde mohla vyvstat otázka, zda bychom neměli toto jméno řadit mezi chrématonyma vzhledem k tomu, že se tak jmenuje módní značka, tedy instituce. Nicméně dle následujícího úryvku:

*„A móda jak to vidí **Calvin Klein***

Ať se vlci nažerou“

a vzhledem k tomu, že Calvin Klein je jméno zakladatele firmy¹⁸¹, můžeme jméno zařadit mezi antroponyma.¹⁸²

Jako další uvádíme jméno *Sylvester Stalonic*,¹⁸³ zde myšleno Sylvester Stallone, americký herec, u něhož byl motivací k transformaci vnitřní rým¹⁸⁴:

„Auto, boty, kalhoty, mně nezůstalo nic

*Do Talonic k nám dorazil **Sylvester Stalonic.**“*

A na závěr jsou to *Charlie Chaplin*,¹⁸⁵ herec žijící na přelomu 19. a 20. století, nebo *Uma Thurman*,¹⁸⁶ americká herečka.

---

¹⁸⁰ Píseň „Bum Bum Tequila“ (Go satane Go, 2000)

¹⁸¹ Dostupné na WWW:

<https://zivotopis.osobnosti.cz/calvin-klein.php>

¹⁸² V tomto případě by se mohlo jednat i o personifikaci oné instituce.

¹⁸³ Píseň „Shořel náš dům“ (Dole v dole, 2003)

¹⁸⁴ PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele. 200*, str. 173

¹⁸⁵ Píseň „Matky a závity“ (Banditi di Praga, 2010)

¹⁸⁶ Píseň „Don Pedro von Poltergeist“ (Banditi di Praga, 2010)

Jména atletů *Tomáš Dvořák a Roman Šebrle* byla do písně „Kůže lína od Kolína“¹⁸⁷ vybrána záměrně. Jak už bylo v práci řečeno, v písni se jedná o lenost aktéra písně, autora Martina Špalka, a jména použil proto, aby dokázal, že být sportovcem není nic dobrého:

„Kdo běhá, cvičí, klouby si ničí,

Doktore, jen jí to klidně řekněte,

Kdo tu byl včera u vás pro berle?

Tomáš Dvořák a Roman Šebrle“

Poslední dvě jména jsou specifická tím, že křestní jméno je použito v domácí podobě, jsou to jména *Péťa Bende*,¹⁸⁸ tedy Petr Bende, český zpěvák, a *Honzík Lennonů*, tj. John Lennon, britský zpěvák a člen skupiny The Beatles. V tomto případě došlo zároveň k převedení anglického jména na české a k mírné transformaci příjmení.

4.1.2 Jména

V textech se často vykytují i jména v domácí podobě. Některá jména jsou použita čistě náhodně, na jiných místech autor používá domácí verze jmen slavných osobností. Nejčastěji je tomu tak proto, že by se do písní nevešlo celé jméno i s příjmením, byla by tedy narušena rytmika. Zároveň je možné, že autor chtěl médií propírané celebrity snížit na úroveň „normálních lidí.“

Náhodně použitá česká jména jsou např. *Margita, Stáňa, Božena*,¹⁸⁹ *Václav*¹⁹⁰ *Lád'a*¹⁹¹ (ačkoli zde se můžeme domnívat, že se autor inspiroval někým konkrétním vzhledem k tomu, že o něm pojednává celá píseň), *Rózy*,¹⁹² *Blažena*,¹⁹³ kdy použití tohoto jména je motivováno rýmem, *Magdalena*,¹⁹⁴ *Lojza*,¹⁹⁵ *Žaneta*¹⁹⁶ (v písni použito ve tvaru *Žanetu* opět kvůli vnitřnímu rýmu) a *Květa*,¹⁹⁷ jehož použití je motivováno rýmem.

---

¹⁸⁷ Corrida, 2006

¹⁸⁸ Píseň „Ebenový hole“ (Banditi di Praga, 2010)

¹⁸⁹ Píseň „Centryfuga“ (Colorado, 1994)

¹⁹⁰ Píseň „Václav je na plech“ (Země plná trpaslíků, 1995)

¹⁹¹ Píseň „Lád'a“ (Země plná trpaslíků, 1995)

¹⁹² Píseň „Boogie českýho šífaře“ (Čert na koze jel, 1997)

¹⁹³ Píseň „Pohromy“ (MegaHu, 1999)

¹⁹⁴ Píseň „Ber“ (Go satane Go, 2000)

Zcela konkrétní jsou pak oslovení *Pepíku*, tím je myšlen zpěvák Josef Vojtek, v písni „Já si kopu vlastní hrob.“¹⁹⁸

Jména *Chaňa* a *Ryla*¹⁹⁹ jsou znakem personifikace, jelikož z komentáře Milana Špalka vyplývá, že se jedná o teplické nářečí: „Chaňa se v Teplicích říká, když je něco v prdeli, a Ryla tehdy, když je něco v naprostý prdeli – to jen na vysvětlení textu.“²⁰⁰ Nicméně podle textu bychom řekli, že jsou to dívčí jména:

„**Chaňa** byla holka vod skotu

V rukou měla sílu jako slon v chobotu

Ryla její kamarádka veliká

Kdo je našťve ten bolestí naříká.“

Náhodně jsou v textech použita i cizí jména *Mary*,²⁰¹ *Joy* (tímto jménem je pojmenován krtek v písni „Krutý krtek Joy“²⁰²), *Franc*,²⁰³ které bylo použito jako francouzské jméno, jelikož i celá píseň je laděná do francouzského prostředí a jsou v ní použita francouzská slova.

„*Madam, jmenuji se Franc,*

Ona na mě: Parle vous de france?“

Jako poslední jsou to jména *Joe*,²⁰⁴ což autor použil kvůli westernovému tématu písně, a *Jimmy*,²⁰⁵ u něhož je motivací motiv pirátů.

V textech jsme našli i biblické jméno, a to *svatej Petr*,²⁰⁶ kde došlo i ke stylistické změně, totiž do nespisovné češtiny.

---

¹⁹⁵ Píseň „Nimrod Fábera“ (Dole v dole, 2003)

¹⁹⁶ Píseň „Potkali se v Paříži“ (Banditi di Praga, 2010)

¹⁹⁷ Píseň „Nesahej na můj drink“ (Banditi di Praga, 2010)

¹⁹⁸ MegaHu, 1999

¹⁹⁹ Píseň „Chaňa s Rylou“ (MegaHu, 1999)

²⁰⁰ Dostupné na WWW:

<http://www.kabati.cz/texty-pisni/megahu#rylou>

²⁰¹ Píseň „Raketovej pes“ (Čert na koze jel, 1997) a „Rio Grande (Ta, co tančí s vlky)“ (Go satane Go, 2000)

²⁰² Corrida, 2006

²⁰³ Píseň „Pakliže“ (Do pekla/do nebe, 2015)

²⁰⁴ Píseň „Western boogie“ (Do pekla/do nebe, 2015)

²⁰⁵ Píseň „Pirates“ (Do pekla/do nebe, 2015)

²⁰⁶ Píseň „Tak teda pojd“ (Země plná trpaslíků, 1995)

Na tomto místě bychom rádi upozornili i na to, že autoři textů používají v případě slavných osobností často pouze křestní jméno. Opět tedy předpokládají znalost hudební nebo filmové scény, jinak posluchač nepochopí pointu písně. Přesvědčit se o tom můžeme v písni „Bum bum Tequila“,²⁰⁷ kde jsou z důvodu rytmiky písně použita právě pouze křestní jména *Elvis* a *Majkl*,²⁰⁸ čímž jsou myšleni zpěváci Elvis Presley a Michael Jackson. Pokud by o nich posluchač neměl přehled, neměly by pro ně následující dva verše význam:

*„Zatim co starej **Elvis** žije dál*

***Majkl** se nám rozpadá“*

Pokud má posluchač přehled, pochopí narážku na konspirační teorii, že Elvis Presley je stále naživu (ačkoliv zemřel již v roce 1977²⁰⁹). Narážka na Micheala Jacksona se týká situace, kdy mu kvůli bezpočtu plastických operací téměř upadl nos. Tématem písně je, že lidé se až přespříliš zajímají o osudy jiných prostřednictvím médií, kterým věří, a rozebírají jejich život, ačkoli o nich nic neví.

V písni „Kávu si osladil (pro Frantu)“²¹⁰ se objevují jména *Kurt* (Kurt Cobain, zpěvák skupiny Nirvana), *Janis* (zpěvačka Janis Joplin) a *Luis*. U jména Luis si nejsme zcela jisti, koho tím autor myslel. S největší pravděpodobností to ale bude Luis Alberto Spinetta, argentinský zpěvák.

*„**Janis** tam s **Luisem** hrajou pasiáns a bridge*

Jsou z toho celá pryč, že jde jim karta“

Usuzujeme tak z toho, že všichni zmínění se pohybovali na hudební scéně. Další věc, která všechny spojuje je, že nikdo z nich dnes již nežije, což je pro píseň klíčové. Píseň je vlastně poctou pro ty, již nás opustili, a připomínkou toho, že jednou skončíme všichni stejně.²¹¹ Vedle jmen zahraničních osobností ale autor použil i české jméno *Franta*.

---

²⁰⁷ Go satane Go, 2000

²⁰⁸ V textu je použita fonetická verze jména, dostupné na WWW:

<http://www.kabati.cz/texty-pisni/go#tequila>

²⁰⁹ Dostupné na WWW:

<https://www.osobnosti.cz/elvis-presley.php>

²¹⁰ Banditi di Praga, 2010

²¹¹ „(...) je to pro víc kamarádů, který odešli. Taková smutná píseň s veselou náladou. Jednou se tam nahoru dostaneme všichni.“ Milan Špalek, komentář dostupný na WWW:

<http://www.kabati.cz/texty-pisni/kavu-si-osladil>

„Však oni počkaj, hlavně nespěchej,

Franta už balí a hlídá klíč“

Podle data vydání alba bychom mohli tvrdit, že oním Frantou, kterému je píseň věnována, je člen skupin Synové výčepu a Tři sestry František Sahula, který byl zavražděn²¹² v roce 2008 (tedy dva roky před vydáním alba „Banditi di Praga“).

4.1.3 Příjmení

V textech se objevuje několik případů, kdy autor použil pouze příjmení, což se většinou týká slavných osobností. Je to tedy další část, kde musí mít posluchač povědomí o jejich nositelích. Motivací použití pouze příjmení je nejčastěji rytmika, tedy celé jméno by se do textu nevešlo. Lehce to lze dokázat v písni „Opilci v dějinách“,²¹³ kde se objevuje příjmení *Einstein*. Pokud by autor použil celé jméno německého vědce, rytmika by byla zcela porušena:

„Opilci v dějinách šli na všechno děsně vědecky

Einstein rád popíjel silný destiláty ze švestky“

Z ukázky je patrné, že není nijak možné, aby bylo použité celé jméno.

V písni „Colorado“²¹⁴ je v kontrastu použito americké jméno *Bill* a české příjmení *Novák* (v textu použito ve tvarech genitivu: *Billa* a *Nováka*). V kontextu písně bychom mohli čekat, že propria budou sjednocená: „Z *Billa* na *Nováka* změním si svý jméno.“ Pro explicitní vyjádření významu autor použil jméno typické pro Ameriku (nikoli nejpoužívanější – dle sčítání lidu v r. 1990²¹⁵). Také bychom mohli upozornit na to, že jméno *Bill* je často používáno v amerických westernových filmech. Naopak příjmení *Novák* je typické pro Českou republiku. V textu se jedná o muže – Američana, který se

---

²¹² Dostupné na WWW:

https://kultura.zpravy.idnes.cz/z-vrazdy-kytaristy-sahuly-byli-obvineni-dva-mladici-f9j-hudba.aspx?c=A080503_095336_hudba_kot

²¹³ Děvky ty to znaj, 1993

²¹⁴ Colorado, 1994

²¹⁵ Dostupné z WWW:

<http://www.lifsmith.com/comnames.html>

chce přestěhovat do Čech, protože se zde „dobře krade.“²¹⁶ Použití těchto jmen je tedy nasnadě.

*„Narvaný kapsy, prsteny, řetězy zlatý
Tam kolem krku místí indiáni maj
A ti, co nemakaj, tak jsou nejmíc bohatý
Musím si pohnout dokavad' tam rozdávaj*

*Z Billa na Nováka změním si svý jméno
A až tu malou zemi celou rozkradem
Tak se vrátím ve svý rodný Colorado
A o tý zlatý žile řeknu doma všem“*

Zcela konkrétně kvůli tématu písně, tedy plavání v moři, bylo užito jméno *Venclovský*²¹⁷ (myšleno František Venclovský, český atlet²¹⁸).

Dále pak můžeme uvést jména: *Presley*²¹⁹ a *Marley*²²⁰ (tentokrát pouze příjmení), *Macek* (viz kapitola Přirovnání) nebo *Maxa*,²²¹ tedy český zpěvák Martin Maxa. V písni je zmíněna i jeho píseň „C'est la vie“ jednak kvůli významu názvu (z franc. to je život), a jednak kvůli rýmu:

*„Když **Maxa** zpívá c'est la vie
On ví, o čem vypráví“*

---

²¹⁶ „Vypráví o osobě, která v Americe všechno prodá a přestěhuje se do Čech, kde se dobře krade. Tady si nahraje pořádněj majland a potom se vrátí opět do Ameriky. (...) Prostě konstatování, že tady kradou všichni a my se na to jenom hezky díváme a vůbec nic se proti tomu nedělá.“ Josef Vojtek, komentář dostupný na WWW: <http://www.kabati.cz/texty-pisni/colorado#colorado>

²¹⁷ Píseň „Prdel vody“ (MegaHu, 1999)

²¹⁸ František Venclovský jako první Čech přeplaval v roce 1971 kanál La Manche. Zdroj WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/archiv/1446461-frantisek-venclovsky-preplaval-slavny-kanal-la-manche>

²¹⁹ Píseň „Irský hody“ (Dole v dole, 2003)

²²⁰ Píseň „Sem tam si taky dám“ (Čert na koze jel (1997)

²²¹ Píseň „Frau Vogelrauch“ (Dole v dole, 2003)

Podobně je zmíněn i americký zpěvák a kytarista *Hendrix*,²²² tj. Jimi Hendrix. Tématem písně je vychloubání muže, že umí velice dobře hrát na různé nástroje. Na kytaru umí hrát dokonce tak dobře, že i „Hendrix by mu záviděl.“

Nakonec zbývají už pouze dvě příjmení, a to *Gagarin*²²³ jako odkaz na dobu socialismu u nás, a *Gott*, tedy Karel Gott, který se dle písně účastnil večírku společně se skupinou Kabát.

4.1.4 Jména hudebních skupiny

V textech se několikrát vyskytuje odkaz na různé hudební skupiny, včetně samotné skupiny Kabát, jejíž jméno se objevuje v písních „Mouse decadence“²²⁴ (zde ve tvaru *Kabáti*) a „Myslivecký ples“²²⁵ („*máme tu Kabáty*“). V písni „Myslivecký ples“ dále nalézáme jméno kapely Kryštof, konkrétně ve tvaru *Kryštofi*. Tvoření všech těchto názvů je běžná záležitost, kdy jsou názvy hudebních skupin transformovány do maskulina animata. Označují se tím členové skupiny, jedná se tedy o synekdochu

*„Tož já vás vítam, na tom našom výročnom mysliveckom plese
změna programu, **Kryštofi** nedorazili, ale máme tu **Kabáty**“*

Stejně je to u hudební skupiny Bratři Ebenové v písni „Ebenový hole“, ve které stejnou transformací vznikl tvar *Ebeni*. Jsou tím tedy myšleni všichni tři bratři Ebenové, kteří vytvořili hudební skupinu.

U názvu *Bill* je to něco jiného. Z kontextu vyplývá, že večírku se zúčastnili české osobnosti, z čehož můžeme vyrozumět, že jde o hudební skupinu Divokej Bill.

Pokud bychom se posunuli za české hranice, našli bychom pak odkaz na britskou heavymetalovou skupinu *Motörhead*,²²⁶ kterou mají členové skupiny v oblibě.²²⁷ Užití v textu je ale motivováno i rýmem.

---

²²² Píseň „Virtuóz“ (Corrida, 2006)

²²³ Píseň „Lady Gag a Rin“ (Banditi di Praga, 2010)

²²⁴ Banditi di Praga, 2010

²²⁵ Do pekla/do nebe, 2015

²²⁶ Píseň „Kdo neskáče, není Švéd“ (Banditi di Praga, 2010)

*„Hej a na pohodu, kdo neskáče, není Švéd
(...) Hej a na pohodu, nejlepší jsou **Motörhead**“*

4.1.5 Jména literárních a pohádkových postav

Autoři písní do svých textů zařadili také mnoho jmen jak literárních, tak i pohádkových (myšleno filmových) postav. Některé byly použity opět náhodně, nebo tedy spíše nemají v písni žádnou výraznou roli. Jako příklad můžeme uvést píseň „Joint“,²²⁸ kde se objevují jména televizních postaviček *Tom a Jerry*. Vzhledem k tomu, že píseň pojednává o požívání drog, nemá tento odkaz žádný důvod:

*„**Tom a Jerry** byli tuze skvělí
Spadli z nebe do prdele, tancuje se, pije, žere“*

Pokud na tomto místě budeme pokračovat se jmény filmových postav, budeme jmenovat pouze dvě postavy z filmů pro děti, a to *Filipes* a *Mickey Mouse*. Obě jména nalezneme v písni „Kalamity Jane“,²²⁹ jež podle komentáře Milana Špalka pojednává „o holce, která to s něčím přehnala, ani nevím s čím. Ať si každý domyslí, s čím vlastně.“²³⁰ I zde je tedy důvod užití jmen droga. Nicméně si můžeme všimnout i motivace rýmem:

*„Walz nám dodá Johann Strauss
Přijdou **Filipes** i **Mickey Mouse**“*

Ve stejné písni je zmíněna i postava z české pohádky *Hrátky s čertem*, a to loupežník *Sarka Farka*. Z kontextu postavu chápeme jako zlou, ba dokonce temnou bytost (za kterou autor pokládá i *Maxmiliána Drápa*, literární postavu, kterou vytvořil Jaroslav Foglar a použil ji v příběhu o Rychlých šípcech).

---

²²⁷ „(...) Je zde slyšet, jak moc máme rádi MOTÖRHEAD (...)“ Komentář Milana Špalka k písni „Rodinnej tank.“ Dostupné na WWW:

<http://www.kabati.cz/texty-pisni/go#tank>

²²⁸ *Děvky ty to znaj*, 1993

²²⁹ *Dole v dole*, 2003

²³⁰ Komentář dostupný na WWW:

<http://www.kabati.cz/texty-pisni/dolevdole#kalamity>

V textech najdeme dokonce třikrát jméno Hurvajs.²³¹ Hurvajs je domácí podoba jména Hurvínek, což je postavička z večerníčkových příběhů o Spejblovi a Hurvníkovi. V textech jde ovšem o přezdívku člena skupiny Radka Hurčíka. Jako jeden příklad za všechny uvedeme text písně „Narvi tam ten styl“, kde je Hurčík oslovován:

„Narvi tam ten styl

Ať nevyhasne gril

*Dobrý, **Hurvajs**, rychlost akorát“*

Co se týče postav literárních, vyskytuje se jich v textech více. V písni „Země plná trpaslíků“²³² se můžeme doslechnout o *Sněhurce* a jednom z trpaslíků *Kejchalovi*. Jména jsou použita tentokrát záměrně v důsledku tématu písně, která pojednává o výrobcích z Číny („*Náš pán jí jen rýži, má voči kolem hlavy*“), které se zde prodávají. Text tedy můžeme chápat jako synekdochu, pokud trpaslíky rozumíme vše, co se prodává jako originál („*ta podoba je jasná, jen pětadvacet marek*“).

Pro píseň „Pivrnec“²³³ je zcela zásadní postava *Ruda Pivrnec*, což je postava z kreslených anekdot vytvořených Petrem Urbanem. Pro tyto anekdoty je typické prostředí hospody a právě to se projevuje i v písni:

„Jen tak se opít s Pivrncem

*Jen tak se opít s **Rudou Pivrncem**“*

Poměrně podstatnou roli plní i jméno *Divá Bára* v písni „Bára“.²³⁴ Milan Špalek o písni říká: „(...) Skladba je o chlapovi, kterej je strašně zkažený. Všechno už prožil. A právě do něj se zamiluje čtrnáctiletá holka, která žádný zkušenosti nemá, ale lákají ji zkažený chlapi – tyhle typy prokazatelně existujou. Čím víc jí říká, ať se na něj vykašle, tím víc ji dráždí.“²³⁵ Z tohoto komentáře tedy chápeme motivaci užití jména postavy, kterou vytvořila Božena Němcová pro své stejnojmenné dílo. Pokud chce totiž aktér písně

---

²³¹ Píseň „Stvořenej pro Acapulco“ (Čert na koze jel, 1997), „Cesta do Kadaně“ (Corrida, 2006) a „Narvi tam ten styl“ (Banditi di Praga, 2010)

²³² Země plná trpaslíků, 1995

²³³ Děvky ty to znaj, 1993

²³⁴ Go satane Go, 2000

²³⁵ Komentář dostupný na WWW:

<http://www.kabati.cz/texty-pisni/go#bara>

dívku odradit, jistě chce použít co nejhorší informace o sobě, aby se ho tím víc bála. V tomto kontextu autor vnímá Divou Báru stejně, jako ji vnímali obyvatelé vesnice v povídce Němcové, tj. temnou, prokletou a, jak říká Čermák²³⁶, divokou a nezkrotnou dívku:

„Viš já mám spoustu známých v podzemí

*A **Divá Bára** se mnou spí*

Když je noc, všechno krásný zdá se mi

To jsme my dávno prokletý“

Důvod pro použití následujícího jména je motiv písně „Corrida“, ²³⁷ tj. Španělsko. To je totiž oblíbenou destinací autora písně Milana Špalka, ²³⁸ a proto se při psaní textu nechal inspirovat mj. i španělskou literaturou. Řeč je zde o jméně *Sančo Panča*, které má připomínat postavu sluhy Sancho Panza z románu španělského spisovatele Miguela de Cervantese „Důmyslný rytíř don Quijote de la Mancha“. V textu je pak jméno použito následovně:

*„Vino stačí **Sančo Panča**, jedno slovo stačí*

A jdem slavit, to nás bavit!“

Nicméně dle kontextu můžeme vytušit i jiný odkaz. Vzhledem k tomu, že v textu je skutečně jméno psáno Sančo Panča, můžeme se domnívat, že sem autor vložil narážku na pančování alkoholu.

Na tomto místě je nutné zmínit první sloku již rozebrané písně „Kávu si osladil (pro Frantu)“. Obsahuje totiž mj. i jména dvou literárních postav, která jsou pro píseň důležitá ve spojení s názvem písně. Řeč je zde o postavách *Maryša* a *Vávra* z dramatu bratří Mrštíků „Maryša“. Autor odkazuje na jeden z nejznámějších příběhů otravy v české literatuře a zdůrazňuje závěrečnou část dramatu, kdy Maryša otráví svého manžela:

„Kávu si osladil ten den o trochu víc

---

²³⁶ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy neslovesné*. 2009. str. 34

²³⁷ Corrida, 2006

²³⁸ „Corrida je prostě o Španělsku, protože tam jezdím, tak mi to tam malinko přirostlo k srdci, takže je to celý o Španělsku, o tom stylu.“ Komentář dostupný na WWW: <http://www.kabati.cz/texty-pisni/corrida>

A pak už vůbec nic, milej Vávra

S Maryšou byl to kříž a Kurt mu povídá

Že tohle taky zná, že se to stává“

Z textu ovšem vyplývají i další konotace. První pozorujeme již v prvním verši, jedná se o odkaz na píseň Karla Gotta z roku 1972 „Kávu si osladím“ (text Jiří Štáidl), jejíž text zní:

„Kávu si osladím o trochu víc“

Nicméně autor tedy zmíněné oslazení kávy přirovnává k otravě Vávry a zároveň to vše propojuje s narážkou na drogovou závislost Kurta Cobaina ve třetím a čtvrtém verši.

4.1.6 Jména inspirovaná westernem

Jak už jsme řekli v úvodu kapitoly, v textech si všímáme inspirace westernovými příběhy, a tudíž tedy i několika jmen, nebo spíše přezdívek. Na „Divokém západě“ se totiž používaly přezdívky, které si dávali především zloději a vrazi, aby bylo těžší je dopadnout. Ženské jméno *Kalamity Jane* nalézáme ve stejnojmenné písni²³⁹ (rozbor viz výše). Autor písně se nechal inspirovat skutečně žijící postavou, jejíž pravé jméno bylo Martha Jane Cannary Burková (1852-1903).²⁴⁰ Výše jsme uvedli, že v písni jsou použity převážně záporné postavy, což je v tomto případě sporné. *Kalamity Jane* sice byla známá svými potyčkami jak s muži bílými, tak i s indiány a byla několikrát vězněná pro opilství, ale nikdy nebyla stíhána pro vraždu či loupež. Byla to velice dobrá střelkyně, na což upozorňuje i píseň (viz níže).

Ve stejné písni lze ale najít i přezdívku fiktivní postavy ze hry „Žebrácká opera“, totiž *Mackie Messer*.²⁴¹ Hra je známá především díky adaptaci Bertolda Brechta „Die Dreigroschen Oper“ (Třigrošová opera). Z té pochází i píseň „Die Moritat von Mackie Messer“,²⁴² kterou u nás známe pod názvem „Mackie Messer“. Českou verzi otextoval Jiří

---

²³⁹ Dole v dole, 2003

²⁴⁰ Dostupné na WWW:

<http://stopar.cs-info.cz/index.php/western-mainmenu-31/120-ena-opravdu-zkrotila-zapad>

²⁴¹ Píseň „Kalamity Jane“ (Dole v dole, 2003)

²⁴² Ukázka z filmu „Die Dreigroschenoper“ z roku 1931 dostupná na WWW:

<https://www.youtube.com/watch?v=ztEGaehG8i0>

Suchý a nazpívali Miloš Kopecký nebo Nad'a Urbánková. A vzhledem k tomu, že Mackie Messer je vrah, byl zařazen k dalším výše zmíněným záporným postavám. Celá sloka tedy zní:

*„Kalamity Jane, ty její kolty krutý jsou
Mackie Messer zlej a Sarka Farka noci jdou
Maxmilián Dráp, kdejaká havěť se tu potlouká“*

U jména *Billy Kid*²⁴³ (angl. Billy the Kid) už je to na rozdíl od Kalamity Jane jednoznačnější. Ten také skutečně žil a byl stíhán za vraždy. Byl dokonce vězněn a měl být pověšen, ale utekl. Zabit byl ve svých jednadvaceti letech šerifem Patem Garrettem, který se tak pomstil smrt šerifa Bradyho.²⁴⁴ Použití jména je také motivováno rýmem:

*„Každej má kvér jako **Billy Kid**
Holky tam dole nosej dynamit“*

Na způsob přezdívek z Divokého západu vytvořil autor i dvě fiktivní jména v písni „Stará Lou“,²⁴⁵ a to právě *Stará Lou* a *Línej Bob*. Autor se v těchto případech inspiroval pouze způsobem tvořením takových přezdívek:

*„Já línej **Bob** a **stará Lou**
Se táhnem po kraji
Už tolik let a tolik dnů
A turné po ráji“*

4.1.7 Bůh

V textech autoři zmiňují několik transcendentálních nebo nadpřirozených osob především je to *Bůh*²⁴⁶ (v různých tvarech, tzn. *Bůh, dík Bohu, Pánbůh apod.*). Zařazujeme

---

²⁴³ Píseň „Satan Klaus“ (Čert na koze jel, 1997)

²⁴⁴ Dostupné na WWW:

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1252478-billy-kid-zemrel-ve-21-letech-presto-je-legendou>

²⁴⁵ Dole v dole, 2003

²⁴⁶ Písně „S čerty nejsou žerty“ (Colorado, 1994), „Dábel a syn“ (MegaHu, 1999), „Odbilo nám klekání“ (Go satane Go, 2000), „Frau Vogelrauch“ (Dole v dole, 2003)

ho do této kapitoly, protože by tato skutečnost mohla otevřít otázku víry. Vzhledem k textům ale musíme podotknout, že užití tohoto jména neznámá, že by byli členové skupiny výrazně věřící. Naopak z některých textů spíše vyplývá, že by raději vedli život bez pravidel, než aby se chovali podle toho, jak jim někdo nařizuje a pak „šli do nebe“:

*„Vůbec mě to nesere, že nejdu do nebe
Dík já nechci věčně lízat svatý prdele“²⁴⁷*

nebo:

*„Když svatý musej mě mít
ať se o mě rvou klidně dál
já nechci do nebe jít
čert si duši mou dávno vzal“²⁴⁸*

Jedná se tedy spíše o frazémy („*dík Bohu*“²⁴⁹ od invariantu „*díky Bohu*“²⁵⁰), případně tematická doplnění, jako je tomu např. v písni „Odbilo nám klekání“:²⁵¹

*„Odbilo nám klekání
Slušný lidi maj' už dávno spát
Matky děti zahání
Něco zlýho může se tu stát
Dobry **Bože** při mně stůj“*

4.2 Toponyma

Ve všech albech se také vyskytuje velké množství toponym. Motivace užití je opět různá, v některých písničkách jsou to narážky na současné situace a zároveň provokace.

---

²⁴⁷ Píseň „Děvky ty to znaj“ (Děvky ty to znaj, 1993)

²⁴⁸ Píseň „S čerty nejsou žerty“ (Colorado, 1994)

²⁴⁹ Píseň „Dábel a syn“ (MegaHu, 1999)

²⁵⁰ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy slovesné*. 2009. str. 76

²⁵¹ Go satane Go, 2000

Příklad této situace vidíme v písni „V restauraci pana Kalvody“,²⁵² kde autoři naráží na současnou situaci stran Evropské Unie. Narážku chápeme díky užití města Brusel v textu:

„V restauraci pana Kalvody

Dali dohromady kapelu

Možná dali by i dohromady národy

*Když to nejde v **Bruselu**“*

Další politickou situaci popisuje píseň „Bum Bum Tequilla“,²⁵³ která byla složena v době, kdy tehdejšího prezidenta Václava Havla navštívil Dalajláma. Píseň pak složili na základě zážitku, který zažili v den, kdy Dalajláma projížděl Prahou. Dokládá to komentář Milana Špalka: „Fakt nemáme rádi lidi, kteří nic nevědí, ale jsou rádoby hrozně chytrý a ohánějí se Tibetem a Dalajlámou. K napsání textu mě inspiroval konkrétní zážitek z restaurace v Praze. U našeho stolu seděl "intelektuál". V Praze byl zrovna na návštěvě Dalajláma a kolem hospody právě projížděl směrem do Lán za Havlem. No a náš spolustolovník najednou vstal a řekl: Cítíte tu energii?“ Tomáš Krulich pak dodává: Ráno si přečetl v novinách, že Dalajláma pojedou do Lán za Havlem, a tak přišel do hospody a hrozně machroval.“²⁵⁴

„Rádio denně mele jen tu svou

Poslechni si to mám rád

*Intoši o **Tibetu** debatujou*

Vůbec jim to nedá spát“

V jiných případech je toponymum použito jako tematické doplnění, jako je tomu např. v písni „Colorado“.²⁵⁵ Použito je proto, že Colorado byla jedna ze zemí Divokého Západu. Colorado je nejen název alba a samotné písně, ale nachází se i v samotném textu:

*„Tak se vrátím ve svůj rodný **Colorado**“*

---

²⁵² Do pekla/do nebe, 2015

²⁵³ Go satane Go, 2000

²⁵⁴ Komentáře dostupné na WWW:

<http://www.kabati.cz/texty-pisni/go#tequila>

²⁵⁵ Colorado, 1994

A o týt zlatýt žíle řeknu doma všem“

A jako další zde musíme zmínit i motivaci rýmem, čehož si můžeme všimnout např. v písni „Jednou nás to zabije“:²⁵⁶

„Vyzvem vás na páku

*Vy bratři z **Indie***

*Anebo z **Iráku***

V sokolovně se to zapije“

4.2.1 Názvy států

Názevů států v písniích najdeme pouze několik. O použití vzhledem k tématu jde např. u názvu *USA* v písni „Nejsem z USA“:²⁵⁷

*„Já nejsem z **USA**, já nejsem z **USA***

*já vážně nejsem z **USA** a snad se proto na mě nezloběj“*

nebo u názvů *Bolívie* a *Peru* v písni „Do Bolívie na banány“:²⁵⁸

*„Do **Bolívie** na banány*

Tak trochu zatancovat s indiány (...)

Doperu to prádlo a chvátám

*Do **Peru** na karneval“*

Co se týče motivace rýmem, tu můžeme uvést u státu *Zimbabwe* v písni „Láďa“:²⁵⁹ kde zároveň hraje roli i rytmika

*„Z Pedra foukat bublinu velkou jako půl **Zimbabwe***

Parusky zpjévat' dólinu, bacha támhle Láďa jde!“

---

²⁵⁶ Dole v dole, 2003

²⁵⁷ Colorado, 1994

²⁵⁸ Do pekla/do nebe, 2015

²⁵⁹ Země plná trpaslíků, 1995

4.2.2 Názvy měst

Ačkoli jsme v textech našli několik měst zahraničních, např. *Rio de Janeiro*,²⁶⁰ *Acapulco*,²⁶¹ *Madrid*,²⁶² *Černobyl*²⁶³ nebo *Paříž*,²⁶⁴ více názvů je měst českých.

Motivaci rýmem nacházíme u města *Ostrava* v písni „Teta“:²⁶⁵

*„Je tu parte z **Ostravy***

Tak už jí nohy nezebou

Prej to měla z otravy

Má teta to má za sebou“

Stejně tak je tomu i v písni „Irský hody“,²⁶⁶ kde je zmíněno město *Hodonín*:

„Dvě cisterny vína

*To zelí z **Hodonína***

A hle, tu nohy kančí

Už na grilu si tančí“

Písni bohatou na toponyma je píseň „Cesta do Kadaně“,²⁶⁷ jejímž tématem je skutečně cestování, konkrétně cestování Tomáše Krulicha, který do Kadaně často jezdí.²⁶⁸ Jména českých měst jsou zde použita tak, aby bylo zdůrazněno, že město Kadaň jako jediné nemá žádné nedostatky. Kromě názvu *Kadaň* v písni najdeme také *Pardubice*, jehož použití je motivováno rýmem, stejně jako název města *Býstrá*:

*„My táhnem rovnou cestou do **Pardubic***

A tam si užijem, doufám, doufám, že ještě víc“

---

²⁶⁰ Píseň „Moderní děvče“ (Děvky ty to znaj, 1993)

²⁶¹ Píseň „Stvořenej pro Acapulco“ (Čert na koze jel, 1997)

²⁶² Píseň „Corrida“ (Corrida, 2006)

²⁶³ Píseň „Lady Gag a Rin“ (Baditi di Praga, 2010)

²⁶⁴ Píseň „Potkali se v Paříži“ (Banditi di Praga, 2010)

²⁶⁵ MegaHu, 1999

²⁶⁶ Dole v dole, 2003

²⁶⁷ Corrida, 2006

²⁶⁸ „Cesta do Kadaně je o Tomášovi Krulichovi. On jezdí na motorce za nějakejma kámošema do Kadaně. A tak jsem o něm napsal písničku, protože se táhnem prostě do tý Kadaně, tak je to o Tomášovi a o tý jeho motorce.“ Komentář Milana Špalka dostupný na WWW: <http://www.kabati.cz/texty-pisni/cesta-do-kadane>

*„Vickrát už ne do **Bystrý***

Ona čeká, tajně doufá

A pro mě je to nejistý

At' si holka zoufá“

Dalším město, které je autory vnímáno jako nevhodné pro návštěvu, je Vídeň, tedy jediné zahraniční město v písni:

*„Do **Vídně** už nikdy ne na to velký ruský kolo*

Na ruským kole zvracim a prachbídně mi bolo“

Dále pak v textu nalézáme několik toponym, která ukážeme níže v ukázce. Krátce jen uvedeme, že některá z nich jsou použita kvůli vnitřnímu rýmu. Město *Slané* je pak použito ve verši, který naráží na frazém „(být) *nemastný neslaný*“:²⁶⁹

*„Ve **Slaným** je to nemastný a v **Aši** opět na kaši*

*V **Rudný** je to nudný stejně ve dne i jako v noci*

*V **Teplicích** je veselo a v **Dubí** je tělo na tělo“*

4.3 Chrématonyma

I chrématonyma tvoří část lexikální zásoby textů, ačkoli ne tak podstatnou. Převládají zde názvy alkoholu, což opět souvisí s životním stylem členů kapely. Dalšími typy se budeme zabývat níže.

4.3.1 Názvy alkoholických nápojů

Názvy alkoholických nápojů tvoří většinu chrématonym. Často jsou to písně týkající se večírků, jde tedy o tematické doplnění.

S prvním alkoholickým nápojem se setkáváme úvodní písni, tedy spíše recitací, „Úvod“:²⁷⁰

---

²⁶⁹ ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky – Výrazy neslovesné*. 2009. str. 209

„Milí posluchači, dámy a pánové

*Zapalte svíce, otevřete láhev **Beaujolais**“*

V případě názvu Beaujolais jde o značku vína, které pochází ze stejnojmenné oblasti ve Francii. Podobný problém zkoumal i Miroslav Zoubek ve své bakalářské práci, kde se zabýval problematikou rozdílu mezi propriem a apelativizovaným propriem. V jeho práci se objevil název vína ve fonetické verzi *božolé*²⁷¹ a s malým začátečním písmenem. Vzhledem k těmto faktům došel k tomu, že se jedná o obecný typ vína, a malé písmeno je tedy na místě. V našem případě je to podobné. Autor nemohl vědět, zda si posluchači otevrou konkrétní láhev vína, taktéž je to tedy myšleno obecně. Nicméně dle tohoto tvrzení by měl být název použit s malým počátečním písmenem. Otázkou je, zda autor o rozdílu věděl, nebo jestli tím myslel něco jiného.

Signifikantním prvkem je v několika málo případech personifikace alkoholických nápojů. Tím zdůrazňují fakt, že požili nebo se chystají požít zmíněný alkoholický nápoj. To se týká nápoje *Jack Daniels*:²⁷²

„Přišel ke mně **Jack, Jack Daniels**

A víš, co mi řek, tos neviděls“

Dále bychom jako personifikaci mohli uvést nápoje v písni „Sem tam si tady dám“.²⁷³ *Jack* zde znamená opět *Jack Daniels*, ostatní jsou pak:

„Už je tady **Jack** a přeje dobrej den

Votvívá si na mě hrdlo, jestli pudu ven

*Za ním **Johny Wolker** a taky **Jimi Beam***

A ještě dvě stě tři sta flašek, co já vím“

---

²⁷⁰ Děvky ty to znaj, 1993

²⁷¹ ZOUBEK, Miroslav. *Specifika slovní zásoby českých folkových písní*. Praha 2014. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce L. Janovec. str. 42

²⁷² Písně „Jack Daniels (prolog)“ a „Jack Daniels (epilog)“ (Děvky ty to znaj, 1993)

²⁷³ Čert na koze jel, 1997

Ačkoli bychom z textu chápali, že aktér písně se setkal se svými přáteli, všemi jmény jsou myšleny alkoholické nápoje (*Jimi Beam* ve skutečnosti jen Jim Beam, motivací změny je zde rytmika).

V písni „Irské hody“²⁷⁴ si pak můžeme všimnout lexému *whiskey*, který ale neznamená konkrétní značku nápoje, nýbrž obecný název pro alkoholu se specifickým postupem výroby. Malé počáteční písmeno je tedy na místě. Ovšem ve stejné písni jen pak název *Beefeater* [bi:fi:tr], což je značka anglického ginu (proto velké písmeno) a jeho použití je motivováno rýmem:

„Fouká jižní vítr

*Popijí se **Beefeater***

A na dvorku na tyči

Rotuje si ražniči“

Co se týče motivace rýmem, na závěr můžeme ještě zmínit značku francouzského koňaku *Hennessy*.²⁷⁵

„A jenom pro tebe zachráním pralesy

*Na dobrou náladu vem flašku **Hennessy**“*

4.3.2 Názvy institucí

Na tomto místě musíme zmínit i několik institucí (vybrali jsme pouze dva příklady), které se v textech vyskytují. Většinou je jejich použití otázka určité provokace nebo kritika současné situace. V písni „Už jsou zase na koni“²⁷⁶ je např. tématem kritika situací, kdy je politik zapleten do aféry, ale i přesto se pak bez následku vrátí na politickou scénu téměř bez postihu. Chrématonymem je zde *ČTV*, tedy Česká televize, kde se často konají politické debaty:

„Mocipán plešatej už je znovu bohatej

---

²⁷⁴ Dole v dole, 2003

²⁷⁵ Píseň „Do Bolívie na banány“ (Do pekla/do nebe, 2015)

²⁷⁶ Děvky ty to znaj, 1993

V ČTV pózuje, je vtipný, milý, žertuje“

Apostrofu pak pozorujeme v písni „Nejsem z USA“,²⁷⁷ kde je tématem kritika orientace Evropy na západ (viz výše). Autor v následující sloce jmenuje fastfoodový řetězec McDonald's a upozorňuje na to, že jídlo v tomto řetězci není nic výjimečného:

„Ta Coca Cola není zas tak super

Za housku v mase vážně dík

I když to není blbej nápad

***Donalde**, kam se hrabeš na knedlík“*

4.3.3 Názvy aut

Ačkoli v textech najdeme pouze jednu značku auta, a to *BMW*, pro úplnost ji ale zmíníme. Touto drahou značkou totiž autor zdůrazňuje fakt, jak bohatí jsou ti, o kterých se zpívá. Pro autora je to pravděpodobně příznačné vzhledem k tomu, že značku *BMW* použil ve dvou písničkách. Také zde dochází k apelativizaci, jelikož nemůžeme s jistotou říci, který typ tohoto auta měl autor na mysli. Nejspíše chtěl pouze zdůraznit luxus vázaný právě na auta značky *BMW*:

„Porcelánový prasata prachama narvaný

Auta, chaty, bazény a ruce špinavý (...)

***BMW**, co vozej vozící se prdele*

Co bojej se, že se tu zase něco semele“²⁷⁸

*„Má veliký **BMW**, nikdo se na něj nechytá*

Jak jsou ňáký problémy, Láďa je všechny vychytá“²⁷⁹

---

²⁷⁷ Colorado, 1994

²⁷⁸ Píseň „Porcelánový prasata“ (Děvky ty to znaj, 1993)

²⁷⁹ Píseň „Láďa“ (Země plná trpaslíků, 1995)

5 Vulgarismy

Částí lexikální zásoby, která je pro texty skupiny Kabát signifikantní, jsou vulgarismy. Motivací k používání takového množství vulgarismů je ve většině případů provokace. Dále by se dalo říci, že se tak kapela chce přiblížit svým posluchačům, a to konkrétně tím, že se nebojí expresivně vyjádřit názory nebo pocity. Vulgarismy totiž samozřejmě nesou příznak expresivity. Nicméně v některých případech si také všímáme motivace rýmem. Některá vulgární slovní spojení jsou tak často užívaná, že je František Čermák zařadil do svých frazeologických slovníků.

Pokud začneme přehledem vulgarismů, které autoři textů používají nejčastěji, jedná se o různé varianty slova *srát*, čímž máme na mysli především prefixaci, a tedy slova *nasrat* (někoho), (být) *nasraný* nebo *vysrat se* (na něco, někoho). Dále pak jsou to varianty lexémů *prdel* nebo *kurva* a další.

Co se motivace rýmu týče, tu může nalézt např. v již zmíněné písni „Aby tě rakovina“,²⁸⁰ kde jsme našli vulgarismus *srát* (někoho):

„Podej mi ruku, tvou ruku, stisknu ji, budu rád

No tak už sedej si, dřív, než mě začneš srát“

nebo v písni „Čejeni“,²⁸¹ ve které je použita varianta s prefixem na-, tedy *nasrat*:

„V potu tváře barevný,

S vykopanou sekerou

Indiáni darebný

S nikým už se neserou“

V dnešní mluvené češtině se stále více používají vulgarismy řekněme jako povzdechy či nadávky, které nemají žádnou významovou hodnotu. Příklad takové situace lze nalézt i v textech, a to konkrétně v písni „Sedlák“,²⁸² ve které na tomto místě stojí lexém *kurva*:

„Jó hej,

---

²⁸⁰ Děvky ty to znaj, 1993

²⁸¹ Čert na koze jel, 1997

²⁸² Čert na koze jel, 1997

Proč já nezůstal svobodnej

Svobodnej

Kurva, jak mně mohlo bejt hej“

Podobně funguje i výraz *do prdele* v písni „Kostlivci“,²⁸³ v níž lze určit i motivaci rýmem:

„Kdosi cosi za mnou mele

Co je to, no do prdele“

Pokud bychom mluvili o funkci provokace, tu jistě splňuje lexém *debil* v kontextu písni „Úsměv pana Lloyda“.²⁸⁴ V níže uvedených verších autor opět naráží na inklinaci lidí k módním trendům:

*„Nosit účes **debila** jen proto, že to letí*

Vydělávat utrácet a plodit haldy dětí“

Stejnou funkci lze vidět i v písni „Kdoví jestli“,²⁸⁵ kde je tématem kritika současné doby obecně (viz výše). Vulgarismus *nasraná* zde také funguje jako zdůraznění kritické situace planety Země, za kterou mohou z velké části lidé samotní:

*„Všechno je jinak, **nasraná** Země chrlí tuny žhavý lávy*

Děti na stráni hledaj fialový krávy“

---

²⁸³ Corrida, 2006

²⁸⁴ Tamtéž

²⁸⁵ Tamtéž

6 Závěr

Tato práce měla za úkol ukázat některé specifické aspekty slovní zásoby písni hudební skupiny Kabát a motivaci jejího užití. Stalo se tak po důkladné analýze sto padesáti pěti textů.

Bezpochyby největší výskyt jsme zaznamenali u frazémů, z nichž hodnou část práce zabraly výrazy neslovesné. Co se typů variant týče, nejčastěji byly zastoupeny varianty morfologické a lexikální. Morfologické změny byly často otázkou obsahu písni. Záleželo na tom, jestli je píseň někomu určena, v tom případě proběhla transformace do 2. nebo 3. osoby singuláru nebo 1. osoby plurálu, nebo jestli se jednalo o samotného aktéra písni, pak jsme pozorovali transformaci do 1. osoby singuláru.

Naopak motivace lexikálních změn byla nejčastěji odůvodněna rýmem, případně rytmikou. Dále bychom mohli poukázat na potřebu vyjádřit některé skutečnosti konkrétněji nebo diametrálně odlišně od invarianty. To záleželo převážně na obsahu a tématu písni.

Stylistické změny, ve všech případech se jednalo o změnu slovosledu, byly téměř ve všech případech motivovány rýmem.

Naopak nejmenší zastoupení mají v textech varianty stylistické, konkrétně transformace do nespisovné češtiny. Tím, jak jsme již zmínili, se autoři chtějí více přiblížit svým posluchačům, a navíc to odpovídá tematickému zaměření skupiny.

Poměrně velký výskyt jsme zaznamenali i v případě proprií. Zjistili jsme, že hlavně vlastní jména známých osobností jsou použita s předpokladem znalosti osobních životů celebrit a hudební scény vůbec. Dále jsme si ověřili fakt, že použití notné části vlastních jmen je motivováno rýmem, nevidíme zde jiný důvod k jejich zařazení do textů. Ovšem mohli jsme si všimnout, že co se jmen osobností týká, větší počet zastupují jména zahraničních zpěváků nebo herců.

Propria obecně byla užita kvůli tématu písni, tj. téma písni určuje lexikální zásobu. To jsme mohli vidět jak u antroponym, tak i u toponym a chrématonym. Nicméně i u dvou posledních skupin jsme našli lexémy, jejichž jedinou motivací je rým či rytmika.

Zajímavou částí byl i rozbor vulgarismů, které jsou pro texty skupiny Kabát typické především ve starších textech. Analýzou jsme dokázali, že vulgarismy jsou používány z větší části jako provokace, ale jsou motivované i rýmem, případně rytmikou. Dále jsme zmínili fakt, že začleněním vulgarismů do lexikální zásoby opět skupinu opět přibližuje jejím posluchačům. Také jsme ukázali, které vulgarismy jsou v textech nejčastěji používány.

Jak jsme řekli v úvodu, bohužel jsme vzhledem k rozsahu práce nemohli analyzovat více aspektů slovní zásoby, ačkoli bychom k hlubším rozborům dalších rovin měli dostatek materiálu.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Seznam literatury

ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky 1: Přirovnání*. Praha: Academia, 1983.

ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky 2: Výrazy neslovesné*. 2. přepracované a doplněné. Praha: Leda, 2009. ISBN 9788073352172.

ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky 3: Výrazy slovesné*. 2. přepracované a doplněné. Praha: Leda, 2009. ISBN 9788073352189.

ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky 4: Výrazy větné*. 2. přepracované a doplněné. Praha: Leda, 2009. ISBN 9788073352172.

ČERMÁK, František. *Slovník české frazeologie a idiomatiky 4: Výrazy větné*. Praha: Leda, 2009. ISBN 9788073352196.

MLACEK, Jozef. *Slovenská frazeológia*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1977.

JANOVEC, Ladislav. Nevětné frazémy v nové slovní zásobě. In: MARTINCOVÁ, Olga. *Neologismy v dnešní češtině*. Praha: ÚJČ AV ČR, 2005, s. 147. ISBN 80-86496-21-X.

HLAVSA, Zdeněk. *Pravidla českého pravopisu: školní vydání včetně Dodatku*. 2. rozšířené vydání. Praha: Fortuna, 2011. ISBN 80-7168-679-4.

PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele*. 3. vyd. Jíloviště: Mercury Music & Entertainment, 2007. ISBN 978-80-239-9284-7.

FILIPEC, Josef a František ČERMÁK. *Česká lexikologie*. Praha: Academia, 1985. Studie a práce lingvistické, sv. 20.

VILLANI, Karel Drahotín. *Lyra a meč: básně věnované Slovanskému národu*. V Praze: [s.n.], 1844. Zábavné spisy Drahotína Marie barona Villani-ho, sv. 1.

7.2 Internetové zdroje

ZOUBEK, Miroslav. *Specifika slovní zásoby českých folkových písní*. Praha 2014. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce L. Janovec.

Český národní korpus [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://www.korpus.cz>

Neoficiální web Kabáti.cz [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <http://www.kabati.cz>

YouTube [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/>

TV Raj [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <http://tvraj.sk/p/1/uvod>

Osobnosti.cz [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://www.osobnosti.cz>

iDNES.cz [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz>

Stopař: Český internetový časopis [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <http://stopar.cs-info.cz>

Česká televize [online]. [cit. 2018-04-02]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz>

Lifsmith Classic Fractals [online]. [cit. 2018-04-04]. Dostupné z: <http://www.lifsmith.com/>